

MAASEUTUPOLITIIKAN YHTEISTYÖRYHMÄN VUOSIKERTOMUS 2007

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 2/2008

**MAASEUTUPOLITIIKAN
YHTEISTYÖRYHMÄ**

ISSN 1238-6464
ISBN 978-952-227-040-5 (nid.)
978-952-227-041-2 (PDF)

Taitto Vammalan Kirjapaino Oy
Paino Vammalan Kirjapaino Oy
Vammala 2008

JULKAISIJA		JULKAISUN NIMI	
Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä		Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän vuosikertomus 2007	
SARJA / N:O		ILMESTYMISAJANKOHTA	
Julkaisu 2/2008		Toukokuu 2008	
ISSN	ISBN (nid.) ISBN (pdf)	KOKONAISIVUMÄÄRÄ	
1238-6464	ISBN 978-952-227-040-5 ISBN 978-952-227-041-2	73	
TEKIJÄT		AVAINSANAT	
Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä		maaseutupolitiikka, aluekehitys, maaseutu, kokonaisohjelma, erityisohjelma, YTR, kehittäminen, kehittämishankkeet, teemaryhmä, työryhmä	
JULKAISUN KUVAUS			
<p>Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän vuosikertomus 2007, sisältäen seuraavien teema- ja työryhmien vuosikertomukset:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hankeryhmä - Harvaan asuttujen alueiden teemaryhmä - Hyvinvointipalvelujen teemaryhmä - Kansalaisjärjestöteemaryhmä - Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusteemaryhmä - Kulttuuriteemaryhmä - Luonnontuotealan teemaryhmä - Luonto- ja maisemapalvelut -teemaryhmä - Maaseudun sopimuksellisuusteemaryhmä - Maaseutuasumisen teemaryhmä - Maaseutuvaikutusten arviointiryhmä - Matkailun teemaryhmä - Naisteemaryhmä - Ruoka-Suomi -teemaryhmä - Toimintaryhmätyöryhmä - Viestintätyöryhmä - Yrittäjyyden teemaryhmä 			

UTGIVARE		PUBLIKATION	
Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp		Årsberättelse för Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp 2007	
SERIENS NUMMER		UTGIVNINGSDATUM	
Publikationer 2/2008		Maj 2008	
ISSN	ISBN (häftad) ISBN (pdf)	SIDOANTAL	
1238-6464	ISBN 978-952-227-040-5 ISBN 978-952-227-041-2	73	
FÖRFATTARE		NYCKELORD	
Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp		Landsbygdspolitik, regionutveckling, landsbygd, helhetsprogram, specialprogram, YTR, utveckling, utvecklingsprogram, temagrupp, arbetsgrupp	
REFERAT			
<p>Årsberättelse för Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp 2007, innehåller följande tema- och arbetsgruppernas årsberättelser:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Arbetsgruppen för landsbygdssäkring – Arbetsgruppen för medborgarorganisationer – Arbetsgruppen för växelverkan mellan stad och landsbygd – Kommunikationsarbetsgruppen – Kulturtemagruppen – Kvinnotemagruppen – Projektgruppen – Temagruppen för avtalsmässighet i landsbygden – Temagruppen för företagsamhet – Temagruppen för glest bebodda områden – Temagruppen för landsbygdsboende – Temagruppen för natur- och landskapstjänster – Temagruppen för sektorn för naturprodukter – Temagruppen för turism – Temagruppen för välfärdstjänster – Temagruppen Mat-Finland – Verksamhetsgruppernas arbetsgrupp 			

PUBLISHER		PUBLICATION	
Rural Policy Committee		Annual report of the Rural Policy Committee 2007	
SERIAL NUMBER		DATE OF PUBLICATION	
Publications 2/2008		May 2008	
ISSN	ISBN (wire stitched) ISBN (pdf)	NUMBER OF PAGES	
1238-6464	ISBN 978-952-227-040-5 ISBN 978-952-227-041-2	73	
AUTHOR		KEYWORDS	
Rural Policy Committee		rural policy, regional development, countryside, Rural Policy Programme, Special Programme Rural Policy Committee, development, development projects, theme group, working group, YTR	
SUMMARY			
Annual report of the Rural Policy Committee 2007, the annual reports includes following theme and working groups:			
<ul style="list-style-type: none"> - Culture - Food Finland - Natural Products - Nature and Landscape Services - NGOs - Project group - Rural Contractualisation - Rural Business - Rural Housing - Sparsely populated rural areas - Tourism - Urban-Rural Interaction - Welfare services - Women - Work Group for Communications - Work Group for LAGs - Work Group for Rural Proofing 			

ESIPUHE

Vuosi 2007 oli Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän kahdeskymmenes toimintavuosi. Tapahtumaa juhlittiin huhtikuussa 2008, mutta toimintakertomuksen ajanjaksoon ei juhlia tai kohokohtia liittynyt. Vuosi oli arkinen ja työteliäs. Toimintaa oli runsaammin kuin koskaan.

Niin kuin vuosikertomus kertoo, tema- ja työryhmiä oli toiminnassa enemmän kuin kertaakaan aikaisemmin. Useimpien työstä tuloksia on odotettavissa seuraavan kahden vuoden aikana. Useita ohjelmia sekä valmisteltiin että edellisiä toteutettiin. OECD toteutti toimintavuonna toisen kerran Suomen maaseutupolitiikan arvioinnin. Edellinen kerta vuonna 1994 oli samalla OECD:n ensimmäinen jäsenmaahan ulottunut maaseutupoliittinen tutkinta. Tällä hetkellä OECD tekee useita maaseutupoliittisia maatutkintoja. OECD:n suositukset perustuvatkin laajaan kansainväliseen vertailuun. Tässä toiminnassa kannattaa olla sekä antamassa että saamassa asiantuntemusta.

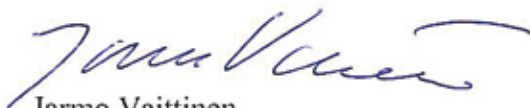
Vuoden loppupuolella käynnistyi viidennen maaseutupoliittisen kokonaisohjelman valmistelu. Samalla rakennettiin perustaa talvella 2009 annettavalle valtioneuvoston maaseutupoliittiselle selonteolle. Selontekokin on järjestyksessään toinen. Ensimmäinen annettiin vuonna 1993. Se perustui ensimmäiseen kokonaisohjelmaan, jonka laati YTR:n ensimmäinen kokoonpano eli nk. maaseudun kehittämisprojekti.

Kokonaisohjelma, selonteko ja monien teemaryhmien laatimat sektoriohjelmat ovat haastavia tehtäviä tilanteessa, jossa maaseudun toimintaympäristö on muuttumassa. Lisäksi selonteon tulisi kantaa aina vuoteen 2020 asti. YTR:n asiantuntijaverkostolla ja systemaattisella työllä haasteista selvitään.

Minulle YTR:n uutena puheenjohtajana on ollut myönteinen yllätys toiminnan laaja-alaisuus ja perusteellisuus. Tiesin yhteistyöryhmän toimintatavan, mutta hallinnon jokapäiväisessä arjessa ei tule ajatelleeksi riittävästi vaihtoehtoja työtappaa, hallintaa, mitä YTR edustaa. Sitä myös OECD arvioissaan korostaa.

Toivotan niin uusittujen teemaryhmien uusille jäsenille kuin uusien ja jatkuvien teemaryhmien työntekijöille ja hankkeiden toteuttajille malttia ja viisautta hyödyntää YTR-verkoston asiantuntemusta ja löytää ratkaisuja ongelmiin, jotka yleensä ovat vaikeita.

Vappuna 2008

Jarmo Vaittinen
Kansliapäällikkö

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän puheenjohtaja

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTÄ TOIMINTAA	1
YTR:n kokoukset kiinnostivat	1
Käynnistämisen vuosi 2007	1
Mukana myös täyttymystä	3
Kolmea ohjelmaa toteutettiin	4
OECD:n maaseutupoliittisen maatutkinnan tekoa	5
VUONNA 2007 ILMESTYNEET JULKAISUT	6
MAASEUTUPOLITIIKAN YHTEISTYÖRYHMÄN KOKOONPANO	7
TEEMA- JA TYÖRYHMIEN RAPORTIT	9
Hankeryhmä	10
Harvaan asuttujen alueiden teemaryhmä	15
Hyvinvointipalvelujen teemaryhmä	17
Kansalaisjärjestöteemaryhmä	20
Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusteemaryhmä	23
Kulttuuriteemaryhmä	25
Luonnontuotealan teemaryhmä	29
Luonto- ja maisemapalvelut -teemaryhmä	32
Maaseudun sopimuksellisuusteemaryhmä	35
Maaseutuasumisen teemaryhmä	37
Maaseutuvaikutusten arviointiryhmä	40
Matkailun teemaryhmä	42
Naisteemaryhmä	46
Ruoka-Suomi -teemaryhmä	49
Toimintaryhmätyöryhmä	53
Viestintätyöryhmä	57
Yrittäjyyden teemaryhmä	60
OECD LAATI SUOMEN MAASEUTUPOLITIIKASTA MAATUTKINNAN	64
VUODESTA 2000 LUKIEN ILMESTYNEITÄ YTR:N JULKAISUJA	67

TIIVISTÄ TOIMINTAA

YTR:n kokoukset kiinnostivat

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä piti vuoden aikana kuusi kokousta. Niihin osallistui 67 eri henkilöä, keskimäärin 29 osallistujaa kokousta kohden. Osallistumisen vaihteluväli oli 27–35. Kohtuullisesti osallistuvia (3–6 kokousta) oli 31, joista jäseniä tai varajäseniä 19.

YTR:n sihteeristö kokoontui 15 kertaa, ja kokouksiin osallistui 47 eri henkilöä. Kokousta kohden osallistujia oli keskimäärin 17 eli saman verran kuin kahtena edellisellä vuonna. Vaihteluväli oli 12:sta 24:ään. Sihteeristön kokouksiin kohtuullisesti osallistuvia (7–15 kokousta) oli 20 henkilöä. Siten YTR:n kokouksiin osallistui keskimäärin neljä henkilöä viimevuotista enemmän, ja sihteeristössä puolestaan kasvoi aktiivisesti osallistuvien määrä.

Sihteeristö työskentelee YTR:n sihteerin ja pääsihteerin laatimien muistioiden ja esityslistojen perusteella. Kukin sihteeristön jäsen ratkaisee osallistumisensa käsiteltävien asioiden perusteella. Pääsihteerinä toimi maaseutuneuvos *Eero Uusitalo* työpaikkanaan maa- ja metsätalousministeriö. YTR:n sihteerinä toimi *Eva Hagelberg*, työpaikkanaan sisäasiainministeriö. Apulaispääsihteerinä vuoden aikana ei ollut. YTR:n pääsihteerinä avusti koko vuoden ajan *Mia Repo* maa- ja metsätalousministeriössä.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän käytännön toimintaa pyöritti ryhmä, johon kuuluivat pääsihteerinä *Eero Uusitalo*, ylitarkastaja *Hanna-Mari Kuhmonen*, hankesihteerinä ylitarkastaja *Kirsi Viljanen*, ohjelmasihteerinä *Laura Jänis*, tiedottaja *Katja Huumo*, YTR:n sihteerinä *Eva Hagelberg* ja MMM:ssä maaseutupolitiikan sihteerin tehtäviä hoitava *Mia Repo*. Seuraava, vuonna 2007 suurentunut verkosto, muodostui teemaryhmien päätoimisista tai osa-aikaisista sihteeereistä, muutamasta YTR:n sihteeristön työskentelyyn osallistuvasta aktiivisesta toimihenkilöstä sekä YTR:n hankkeiden toteuttajista.

Käynnistämisen vuosi 2007

Vuosi 2007 oli työrytmiltään ja toiminnaltaan hyvin tavanomainen. Siihen ei sisällynyt mitään suuria saavutuksia. Sen sijaan monia tärkeitä prosesseja käynnistettiin tai pääosin toteutettiin vuoden 2007 aikana. Puheenjohtaja tosin vaihtui ylijohtaja *Ilkka Ruskan* eläköitymisen vuoksi. Ruska johti YTR:ää vielä kolme ensimmäistä kokousta, ja kolme syyskauden kokousta puheenjohtajana toimi kansliapäällikkö *Jarmo Vaittinen*. Eduskunnan maaseutuverkosto oli pohdinnan alla, eikä se kokoontunut vuoden 2007 aikana. Työtapaa hieman tarkistettiin, ja siitä sovittiin syksyllä 2007. Uusi 55 hengen verkosto rakentui vuoden 2008 alussa, ja sille asetettiin eduskuntaryhmien maaseutuvastaavista koostuva työvaliokunta. YTR tutki *Matti Vanhasen* toisen hallituksen ohjelman ja havaitsi sen sisältävän aikaisempia ohjelmia selvästi enemmän olennaisia maaseutupoliittisia aineksia.

OECD:n laatima Suomen maaseutupolitiikan tutkinta aiheutti luonnollisesti työtä myös Suomen päässä. Se osui pääosin vuodelle 2007, vaikka tulokset julkaistaankin vasta keväällä 2008. Ylitarkastaja *Hanna-Mari Kuhmonen* kantoi kansallisen ohjausryhmän jäsenistä suurimman vastuun tämänkaltaisen työn edellyttämästä suurehkosta tarkistus- ja debatoitoinnasta OECD:n kirjoittajien kanssa. OECD:llä on vasta valmistunut ja meneillään

Jarmo Vaittinen toimi ensimmäistä kertaa YTR:n kokouksessa puheenjohtajana 18.9.2007.
Kuva: Katja Huomo

useita maaseutupolitiikan maatutkintoja. Näihin verrattuna Suomen maatutkinta on yksi laajimmista ja monipuolisimmista. OECD pyysi pääsihteerin *Eero Uusitaloa* mukaan Skotlannin vastaavaan maatutkintaryhmään. Näkökulma oli mielenkiintoinen, sillä se antoi mahdollisuuden toimia maatutkintaprosessissa samaan aikaan molemmilla puolilla pöytää.

Viidennen maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman 2009–2013 valmistelu alkoi syksyllä. Tähän prosessiin kytkeytyi välittömästi myös maa- ja metsätalousministeri *Sirkka-Liisa Anttilan* YTR:lle antama tehtävä valmistella maaseutupoliittista selontekoa, jonka valtioneuvosto antanee vuoden 2009 alkupuolella eduskunnalle. Työ käynnistyi niin kutsutun *strategiaryhmän* eli lähinnä maaseutuprofessoreista koostuvan ryhmän työllä. Hyvin laaja-alainen valmisteluprosessi painottuu vuoteen 2008. Molemmat dokumentit valmistuvat vuoden 2009 alussa, tosin kokonaisuohjelma on tarkoitus hyväksyä YTR:n vuoden 2008 viimeisessä kokouksessa.

Käynnistymistapahtumiin kuuluvat myös uudet teemaryhmät. Kokonaan uusia olivat helmikuussa perustettu yrittäjyyden teemaryhmä, toukokuussa perustettu ruotsinkielinen maaseutupoliittinen teemaryhmä, temagrupp för svensk verksamhet, sekä lokakuussa perustettu maaseutuvaikutusten arviointiryhmä. Pienen väliajan jälkeen perustettiin uudelleen luonnontuotealan teemaryhmä ja maaseudun sopimuksellisuusryhmä, uusin kokoonpanoin ja tehtävin. Lisäksi monet teemaryhmät saivat työnsä jatkoon pienin kokoonpanoin ja tehtävätarkistuksin. Siten vuodesta 2007 tuli kaikkien aikojen runsain teemaryhmävuosi. Vuoden lopussa työskenteli 16 teemaryhmää, mikä alkaa olla YTR:n nykyresurssein maksimi.

Mukana myös täyttymystä

Tammikuun 21. päivä 2008 YTR täytti 20 vuotta. Vuonna 1988 perustivat sisäasiainministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö yhteisellä päätöksellä niin kutsutun maaseudun kehittämisprojektin, josta muotoutui maaseutupolitiikan neuvottelukunta ja siitä sitten vuoden 1995 alusta Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Tapahtumaa juhlistetaan historiikilla, jonka kirjoittaja Annastiina Henttinen valittiin joulukuussa 2007. Työn on tarkoitus valmistua maaliskuun 2009 loppuun mennessä. Vuonna 2007 käynnistettiin myös huhtikuussa 2008 pidettävän juhlaseminaarin valmistelu.

Yksi pitkäaikaisimmista teemaryhmistä, naisteemaryhmä, päätti työskentelynsä keväällä 2007. Päätökseen johtivat ryhmän toimintaolosuhteissa ja -kentässä tapahtuneet olennaiset muutokset, eikä teemaryhmä enää kokenut toimintansa vastaavan sen hetkisiä tarpeita. Ryhmä tarkasteli aikaansaannoksiaan *Petra Stenforsin* kirjoittamassa historiikissa *Maaseutupolitiikkaa naisten äänellä – Naisteemaryhmän tarina 1990–2007* (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 5/2007). Toukokuussa julkaistiin myös viimeinen *Naisuutiset*-lehden numero, jonka painos oli 4000 kappaletta. Lehti oli ilmestynyt vuodesta 1994 lähtien. Nostalgisia vireitä oli myös matkailun teemaryhmän toimittamassa julkaisussa *Maaseutumatkailun puoli vuosisataa – Artikkeleita kehittämisen eri näkökulmista* (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 4/2007).

Vuonna 2007 valmistuneita olivat myös *Maaseutupoliittinen erityisohjelma 2007–2010*, jonka valtioneuvosto hyväksyi helmikuussa. Kertomusvuonna arvioitiin vuosien 2003 ja 2004 rahoittamat hankkeet. Levón-instituutin tutkijaryhmän raportti oli hyvin kannustava. Toisaalta hanketoiminnan rahoitus on painunut alhaiseksi, mikä näkyy vähentyneinä hakemuksina. Tässä tilanteessa hakemusten määrä ei kerro enää mitään tutkimusrahoituksen ja valtakunnallisten hankkeiden rahoitustarpeista.

YTR uusi internetsivustonsa 1.6.2007 alkaen. Myöhemmin todettiin sivujen käyntien runsas määrä. Jonkin verran YTR osallistui myös uuden verkostoyksikön perustamissuunnitteluun.

Toimintavuoteen 2007 sisältyi vähän maaseutupoliittisia huippuhetkiä. Tällaisia tietysti olivat *Maaseutupoliittisen erityisohjelman* hyväksyminen valtioneuvostossa helmikuussa sekä pienten alueellisten maaseutuosioiden (AMO) hyväksyminen joulukuussa Kaupungin ja maaseudun vuorovaiikutusteemaryhmän valmistelun jälkeen.

Sen sijaan vuosi 2007 oli uusien avauksien ja laajan rintaman työn ja toiminnan vuosi.

Petra Stenforsin kirjoittama historiikki *Maaseutupolitiikkaa naisten äänellä – Naisteemaryhmän tarina 1990–2007* julkaistiin 30.5.2007.

Lukuisia kehittämisohjelmia joko laadittiin tai toteutettiin. Muun muassa maaseutuasumisen teemaryhmä lähti toteuttamaan vuoden alussa valmistunutta ja paljon myönteisiä arvioita saanutta ohjelmaansa. Samoin suunnitelmiaan toteuttivat Ruoka-Suomi, sekä matkailun ja kulttuurin teemaryhmät. Vihdoin elokuussa 2007 Suomi sai kaikki maaseutualueet kattavan toimintaryhmäverkoston monta vuotta kestäneiden määrätietoisten valtavirtaistamispyrkimysten jälkeen.

Kansalaisjärjestöteemaryhmän toiminta aktivoitui tuntuvasti vuoden aikana, ja harvaan asutun maaseudun teemaryhmä osoitti saavansa aikaan paljon odotetun kehittämisohjelman. Lopullinen tulos tulee nähtäväksi talvella 2008. Kulttuuriteemaryhmä työsti useita julkaisuja. Toimintaryhmätyöhön liittyviä tutkimuksia julkaistiin.

Myönteistä YTR:n toiminnassa vuonna 2007 oli myös sihteeristön ja viestintäryhmän tehokas työskentely. Molempia voidaan pitää toiminnallisina välttämättömyyksinä, mutta vuosien mittaan työn intensiteetissä on esiintynyt suuriakin eroja. Nyt on aktiivisuutta ja halukkuutta vastuun kantoon enemmän kuin ennen. Teemaryhmät työskentelivät itsenäisesti, monet hyvin tuloksin.

Vuoden toimet havahduttivat näkemään YTR:n hallinta (*governance*) – instituutiona. Se tulee esille OECD:n Suomen maatutkinnassa ja varsinkin vertailussa muihin maihin. Samoin poik-kihallinnollinen ja hallintaan pyrkivä maaseutupoliittinen ote nousi esille harkittaessa pitkän aikavälin maaseutupoliittisia strategisia linjauksia valtioneuvoston selontekoa varten.

Mitään erityistä vuoteen 2007 liittyvää vastoinkäymistä YTR:n toiminnassa ei ollut. Toisaalta aiemmissa arvioinneissa esiin nostettuja ongelmia ei ole poistettukaan, ja Suomi soveltaa maaseutupolitiikassa sekä vanhaa että uutta paradigmaa OECD:n käyttöön ottamien ilmaisujen mukaan. Julkiset varat osoitetaan maatalouteen perustuvaan vanhaan maaseutupolitiikkaan, uusi paradigma merkitsee käytännössä pyrkimystä vaikuttaa useiden hallinnonalojen varojen käyttöön. Varsinaisiin maaseutupoliittisiin keinoihin osoitetaan varoja huomattavan vähän. Samaan aikaan aluepolitiikan varat suuntautuvat pääosin keskuksiin. Keskustelua alue- ja maaseutupoliittisesti tasapainoisempien keinojen käytöstä ei käydä.

Kolmea ohjelmaa toteutettiin

Toimintavuosi oli poikkeuksellinen toteutettavien ohjelmien määrän suhteen: kaksi valtioneuvoston erityisohjelmaa ja YTR:n toimintaohjelman palveluevanjeljäkokonaisuohjelmasekä vuoden loppupuolella vielä alueellinen maaseutuosio. Ohjelmia toteutetaan kolmella tavalla:

1. Eduskunnan, valtioneuvoston, ministeriöiden ja muiden toimielinten päätösten kautta.
2. Useiden toimielinten – YTR mukaan lukien – yhteistyön ja toiminnan avulla.
3. YTR:n oman toiminnan, sen teemaryhmätyön, neuvottelujen ja hankkeiden tuloksena. YTR siten sekä toteuttaa, seuraa että raportoi ohjelmien toteutusta.

Vuonna 2007 jatkettiin vielä *Maaseutupoliittisen erityisohjelman 2005–2006* toteutusta. Tiedettiinhan jo sen laatimisen aikana, että kaksi vuotta on aivan liian lyhyt aika. Tästä ohjelmasta YTR kuitenkin hellitti otteen vuoden 2007 lopussa tilanteessa, jossa oli arvioitavissa, että kaikkiaan 45 valtioneuvoston 52 päätöksestä toteutuu. Neljäs kokonaisuohjelma sisälsi peräti 133 ehdotusta. Kun sitä oli toteutettu runsas kolme vuotta, ehdotuksista oli toteutunut 51 ehdotuksen mukaisesti tai jopa paremmin ja 52 osittain tai kokonaankin, mutta vähän

toisin. Vuosi 2008 on vielä kokonaisuohjelman *Elinvoimainen maaseutu – yhteinen vastuumme* toteutusaikaa.

Valtioneuvoston *maaseutupoliittisesta erityisohjelmasta 2007–2010* oli kymmenen ensimmäisen kuukauden aikana toteutunut 32 päätöstä, ja 31 oli toteutumassa kaikkiaan 66 valtioneuvoston päätöksestä. Kokonaisuudessaan ohjelmien toteutusastetta voitaneen pitää kohtuullisen hyvänä. YTR:n esitysten ja valtioneuvoston päätösten joukossa on yhteiskunnalliselta merkitykseltään pienehköjä ja suuria asioita. Toteutuminen ei suinkaan noudata kaavaa: vähämerkityksiset asiat toteutuvat ja tärkeät asiat jäävät toteutumatta. Kuva on huomattavasti moninaisempi. Sekin on koettu, että ohjelman varsinaisena toteutusaikana ei ole päästy eteenpäin, mutta asia on kypsynyt toteutusasteelle hieman myöhemmin.

OECD:n maaseutupoliittisen maatutkinnan tekoa

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä (YTR) tilasi OECD:ltä maatutkinnan Suomen maaseutupolitiikasta. Maatutkinta aloitettiin syksyllä 2006, mutta varsinainen työskentely painotui vuoteen 2007. Aiempi Suomen maaseutupolitiikan maatutkinta tehtiin vuonna 1994. Silloin kyseessä oli ensimmäinen maatutkinta, jonka OECD teki jäsenvaltionsa maaseutupolitiikasta. Nyt maatutkintoja on tehty jo lukuisia. Suomi on kuitenkin ainoa maa, jossa on tehty kaksi maaseutupoliittista maatutkintaa.

Maatutkintaa varten perustettiin kansallinen ohjausryhmä, joka koostui eri organisaatioiden ja alueiden edustajista. Ohjausryhmän tehtävänä oli valmistella maatutkinnan taustaraportti, joka toimi OECD:n työn pohjana. Taustaraportti sisälsi tilastotietoihin perustuvan kuvauksen Suomen maaseutualueiden tilasta ja kehityksestä sekä kuvauksen suomalaisen maaseutupolitiikan kokonaisuudesta ja kehittymisestä nykyiseen muotoonsa.

OECD:n aluekehityskomitea hyväksyi Suomen maaseutupolitiikan maatutkinnan kokouksessaan Pariisissa 28. marraskuuta. Maatutkintaa käsiteltiin aluekehityskomitean alaisessa maaseututyöryhmässä 27. marraskuuta. Tilaisuuteen osallistuivat Suomesta *Eero Uusitalo*, joka käytti tilaisuudessa Suomen puheenvuoron, *Hanna-Mari Kuhmonen* ja *Mika Honkanen*.

Suomen maatutkintaa koordinoi *José Antonio Ardavín* OECD:n sihteeristöstä arvioi, että Suomi on OECD:n maaseutumaisimpia maita yhdessä Irlannin kanssa. Suomen maaseutualueet ovat kuitenkin hyvin erilaisia. Erityisiksi haasteiksi *Ardavín* mainitsi palvelujen järjestämisen hajaantuneelle ja ikääntyvälle väestölle, maaseutuyritysten liittäminen aiempaa tiiviimmin tietotalouteen sekä myönteisen liiketoimintaympäristön tarjoamisen niille.

Ardavínin mukaan suomalainen maaseutupolitiikka on onnistunutta useilla mittareilla mitattuna. Se on esimerkiksi kyennyt istuttamaan saman pöydän ääreen eri toimijoita sekä yhdistämään EU-ohjelmat ja kansallisen kehittämistyön paikallistasolla Leader-metodin kautta.

Ardavínin mukaan maaseutupolitiikalle tulisi antaa oma budjetti ja muista keskushallinnon organisaatioista riippumaton sijainti. Seuranta ja maaseutuvaikutusten arviointia tulisi kehittää ja paikallisia toimijoita vahvistaa sekä tunnustaa toimintaryhmytyön merkitys nykyistä laajemmin. Lisäksi myös aluetasolle tarvittaisiin horisontaalinen toimija.

OECD:n Suomen maaseutupolitiikan maatutkinnan tulokset julkistettiin Helsingissä 17.4.2008.

VUONNA 2007 ILMESTYNEET JULKAISUT

Jokamiehenoikeuksien tulkintoja ja haasteita luontoliikunnan ja -matkailun kannalta. Samuli Lehtonen, Timo Heikkinen ja Jukka Hirvonen. Julkaisu 1/2007, helmikuu 2007

Asuinmaaseutu 2007–2010, Maaseutuasumisen kehittämisohjelma. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, julkaisu 2/2007, helmikuu 2007

Asuinmaaseutu 2007–2010, Maaseutuasumisen kehittämisohjelma. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, Tiivistelmä, julkaisu 2 a/2007, maaliskuu 2007

Boendelandsbygd 2007–2010 Utvecklingsprogram för landsbygdsboende – Sammandrag, julkaisu 2 b/2007, maaliskuu 2007

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän vuosikertomus 2006. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, julkaisu 3/2007, toukokuu 2007

Maaseutumatkailun puolivuosisataa – artikkeleita kehittämisen eri näkökulmista. Nina Vesterinen, julkaisu 4/2007, huhtikuu 2007

Maaseutupolitiikkaa naisten äänellä, Naisteemaryhmän tarina 1990–2007. Petra Stenfors, julkaisu 5/2007

Verkostoluottotoiminta yrittäjäosaamisenkehittäjänä. Grameen Bank – Tie Ihmisten Talouteen. Sirpa Polo ja Laura Kopu, julkaisu 6/2007

A Viable Countryside – Ministries' Responsibilities and Regional Development, Special Rural Policy Programme 2007–2010. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, julkaisu 7/2007

Vuosina 2003 ja 2004 päättyneiden hankkeiden arviointi, Maarit Mukkala, Arttu Vainio, Miia Mäntylä, Susanna Nevalainen ja Verna Mustonen, julkaisu 8/2007

Osallistava vuorovaikutuskierre – Ratkaisuja kaupungin ja maaseudun vuorovaikutuskäytäntöjen haasteisiin. Karoliina Jarenko, Kaisa Schmidt-Thomé ja Sirkku Wallin, julkaisu 9/2007

MAASEUTUPOLITIIKAN YHTEISTYÖRYHMÄN KOKOONPANO

Puheenjohtaja:

Ylijohtaja *Ilkka Ruska*, maa- ja metsätalousministeriö, kesäkuuhun saakka
Kansliapäällikkö *Jarmo Vaittinen*, maa- ja metsätalousministeriö, syyskuusta lähtien

Varapuheenjohtaja:

Aluekehitysjohtaja *Kaisa-Leena Lintilä*, sisäasiainministeriö

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän jäsenet (varajäsenet sulkeissa):

Neuvotteleva virkamies *Marja Taskinen*, sisäasiainministeriö
(neuvotteleva virkamies *Leif Ehrstén*)

Budjettineuvos *Kati Suihkonen*, valtiovarainministeriö
(neuvotteleva virkamies *Seija Kivinen*)

Opetusneuvos *Seppo Niinivaara*, opetusministeriö
(kehittämispäällikkö *Pirkko Liisi Kuhmonen*)

Neuvotteleva virkamies *Riitta Viren*, liikenne- ja viestintäministeriö
(talousjohtaja *Marja Heikkinen-Jarnola*)

Teollisuusneuvos *Marjukka Aarnio*, kauppa- ja teollisuusministeriö
(ylitarkastaja *Ilkka Korhonen*)

Ylitarkastaja *Pentti Kananen*, sosiaali- ja terveysministeriö
(erikoistutkija *Kari Gröhn*)

Ylitarkastaja *Päivi Laatikainen (Aila Ryyänen vv.)*, työministeriö
(neuvotteleva virkamies *Jarmo Palm*)

Ylitarkastaja *Rainer Lahti*, ympäristöministeriö
(ylitarkastaja *Jorma Keva*)

Ylijohtaja *Timo Lähdesmäki*, opetushallitus
(opetusneuvos *Susanna Tauriainen*)

Ylijohtaja *Matti Heikkilä*, sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES
(tutkija *Sirpa Andersson*)

Johtaja *Pekka Savolainen*, Hämeen TE-keskus
(johtaja *Leila Helaakoski*, Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus)

Maakuntajohtaja *Juho Savo*, Varsinais-Suomen liitto
(maakuntajohtaja *Asko Peltola*, Etelä-Pohjanmaan liitto)

Kunnanjohtaja *Kaisu Tuomi*, Siikajoki
(aluesuunnittelupäällikkö *Kari Pakarinen*, Suomen Kuntaliitto)

Toiminnanjohtaja *Michael Hornborg*, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, MTK ry
(osastopäällikkö *Asko Niemi*)

Ombudsman *Rikard Korkman*, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund, SLC (verkställande direktör *Kim Nordling*, Pro Agria, Svenska lantbrukssällskapens förbund)

Projektipäällikkö *Eine Mikkonen*, Suomen ammattiliittojen Keskusjärjestö, SAK (apulaisosastopäällikkö *Matti Viialainen*)

Järjestösihteeri *Tom Holmroos*, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry (puheenjohtaja *Håkan Nystrand*, Meto – Metsäalan asiantuntijat ry)

Varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja *Jarkko Wuorinen*, Suomen Yrittäjät ry (varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja *Erkki K. Mäkinen*)

Yrittäjä *Paula Wilson*, Saaristoasiain neuvottelukunta (neuvotteleva virkamies *Jorma Leppänen*)

Tutkimusjohtaja *Torsti Hyyryläinen*, Helsingin yliopisto/Ruralia-Instituutti (erikoistutkija, hallintotieteiden tohtori *Seija Virkkala*, Jyväskylän yliopisto/Chydenius-Instituutti, Kokkola)

Rehtori *Riitta Käyhkö*, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu

Toiminnanjohtaja *Liisa Niilola*, Pro Agria (järjestöjohtaja *Juha Seppälä*)

Kirkkoneuvos *Seppo Häkkinen*, Kirkkohallitus (työalasihteeri *Marja Kantanen*)

Koulutussuunnittelija *Anna-Liisa Knuuti*, Maaseudun Sivistysliitto (koulutussuunnittelija *Hannu Salo*)

Direktör *Carita Lundin*, Sydkustens landskapsförbund rf (rektor *Björn Wallén*, Svenska Studiecentralen)

Ympäristöpäällikkö *Jouko Kostamo*, Metsätalouden kehittämiskeskus TAPIO (metsäneuvonnan asiantuntija *Airi Matila*)

Pääsihteeri:

Maaseutuneuvos, professori *Eero Uusitalo*, maa- ja metsätalousministeriö

Apulaispääsihteeri:

Paikka on ollut avoinna

Sihteeri:

Projektsihteeri *Eva Hagelberg*, sisäasiainministeriö

TEEMA- JA TYÖRYHMIEN RAPORTIT

HANKERYHMÄ

Toimikausi ja tehtävät

Vuodelle 2006–07 asetetun hankeryhmän toimikausi oli 1.11.2006–31.10.2007.

Hankeryhmän kokoonpano tarkistetaan vuosittain. Hankeryhmän toimiaika on määräytynyt maa- ja metsätalousministeriön tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksen hakuajankohdan mukaan, jolloin toimiaika on marraskuun alusta seuraavan vuoden lokakuun loppuun. Asettamiskirjeessä määritellyjä tehtäviä olivat:

1. Tehdä esitykset valtakunnallisen maaseudun kehittämis- ja tutkimushankerahoituksen painopisteiksi
2. Vastata määrärahan hakemiseen liittyvistä käytännön menettelyistä
3. Tehdä saapuneiden hakemusten perusteella rahoitusesitykset maa- ja metsätalousministeriölle
4. Huolehtia hankkeiden tulosten arvioinnin, raportoinnin ja tiedottamisen kehittämisestä
5. Valmistella hankkeita ja toimia aktiivisesti verkostohankkeiden aikaansaamiseksi
6. Pitää yhteyttä muihin alan rahoittajiin rahoituksen koordinoimiseksi.

Rahoituksen painopisteet, käytännön menettelytavat

Hankeryhmävalmistelirahoituksenteemat YTR:n vahvistettavaksi. Vuonna 2007 teemat olivat:

- maaseudun alue- ja yhteiskuntataloudellisen merkityksen sekä maaseudun rakenteiden tutkimus (tutkimusteema)
- maaseutuyrittäjyys ja maaseudun työllisyys (sekä tutkimus- että kehittämisteema)
- maaseudun toimintojen, palvelujen ja asiantuntijajärjestelmien kehittäminen (sekä tutkimus- että kehittämisteema)
- maaseutuasumisen ja maaseudun kulttuuriympäristöjen edistäminen (sekä tutkimus- että kehittämisteema)
- maaseudun kehittämisvälineet ja työmuodot (sekä tutkimus- että kehittämisteema)

Maa- ja metsätalousministeriö ilmoitti määrärahojen hakemismenettelystä ja hakuajoista syyskuussa 2006 *Maaseudun Tulevaisuus*, *Helsingin Sanomat* ja *Landsbygden Folk* -lehdissä olleilla ilmoituksilla. Lisäksi menettelytapakirje julkaistiin sekä MMM:n että YTR:n internet-sivuilla, ja sitä välitettiin sähköpostitse. Määrärahojen haku-aika päättyi lokakuun lopussa.

Hankehakemusten käsittely

Hankeryhmä valmisteli toimeksiantonsa mukaisesti rahoitusesitykset maa- ja metsätalousministeriölle vuonna 2007 rahoitettavista valtakunnallisista maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeista. Hankkeiden valinnassa kiinnitettiin erityistä huomiota:

- hankkeen valtakunnalliseen merkitykseen
- siihen, että hankkeessa oli selkeä yhteys tutkimus- ja kehittämistoiminnan välillä
- yhteyteen *Elinvoimainen maaseutu – yhteinen vastuamme* ohjelman linjauksiin ja toimenpide-esityksiin
- hankkeen uudistavuuteen ja avoimuuteen
- toiminnan laajenemismahdollisuuteen
- hankesuunnitelman valmiuteen ja selkeyteen
- hankkeen toteutettavuuteen
- rahoitussuunnitelman realistisuuteen suhteessa suunniteltuihin toimenpiteisiin
- hankkeen vastuu- ja sidosryhmien sitoutuneisuuteen
- hankkeen aikaiseen ja sen jälkeen tapahtuvaan tiedottamiseen ja tulosten julkisuuteen saattamiseen sekä hankkeen toimintojen jatkumiseen hankerahoituksen jälkeen.

Kunkin hankeryhmän jäsenen piti käydä kaikki hakemukset läpi. Hakemukset käsiteltiin teemajärjestyksessä siten, että ensin käsiteltiin jatkohankkeiden hakemukset. Hankkeiden arvioinnissa hankeryhmä pyysi teemaryhmiltä lausuntoja alansa hankkeista. Kokouksissa käsiteltiin myös muita kommentteja ja lisätietoja, joita hakemuksiin oli saatu muun muassa muilta viranomaisilta. Käsittelyn edetessä hakemusten lähettäjiltä pyydettiin tarvittaessa lisätietoja ja tarkennuksia, jotka myös jaettiin hankeryhmälle. Hankeryhmä kokoontui joulukuun-tammikuun aikana yhteensä kahdeksan kertaa. Yhteen veto rahoitetuista hankkeista julkaistiin YTR:n internetsivuilla.

Alla olevasta taulukosta ilmenee haettujen, myönnettyjen ja hylättyjen hakemusten määrät ja summat.

Hakemukset teemoittain	haettu euroa	myöntö euroa	haettu hankelkm	myöntö hankelkm	hylky hankelkm	peruutukset hankelkm
maaseutuprofessorit	217 165	217 100	9	9	0	0
jatkotutkimukset	315 993	266 700	11	8	3	0
jatkokehittämishankkeet	938 313	869 000	17	16	0	1
uudet tutkimukset	1 080 006	623 900	22	14	8	0
uudet kehittämishankkeet	1 516 284	698 000	31	20	10	1
yhteensä	4 067 761	2 674 700	90	67	21	2

Yleisöä Tampereella järjestetyssä hankeseminaarissa 21.–22.5.2007.
Kuva: Marianne Selkänaho

Arviointia vuoden 2007 kierroksesta

Jatkuviin hankkeisiin sitoutui 1,35 miljoonaa euroa eli puolet käytettävissä olevista varoista. Yhteensä 34 uutta hanketta rahoitettiin, 21 hylättiin ja kaksi palautettiin hakijan pyynnöstä. Jo ennen käsittelyn alkua neljä hakemusta oli siirretty MMM:n muuhun tutkimusvarakäsittelyyn.

Hakemuksia tuli käsiteltäväksi huomattavasti aikaisempia vuosia vähemmän (90 kpl); vuonna 2006 hakemuksia oli 138 kpl (haettu rahasumma 7,44 miljoonaa euroa) ja vuonna 2005 141 kpl (8,05 miljoonaa euroa). Trendi oli samansuuntainen suhteessa MMM:n muihin tutkimusvaralähteisiin, joihin myös tuli hakemuksia huomattavasti aikaisempia vuosia vähemmän. Suurin syy tähän varmasti oli aiempien vuosien erittäin huono rahoitustilanne uusille hankkeille. Esimerkiksi vuonna 2006 hylkypäätöksiä tehtiin yli puolelle hankehakemuksista, arvoltaan lähes 5 miljoonaa euroa. Jatkuva hylkypäätösten saaminen oli varmasti turhauttanut suurta osaa hakijoista. Toisaalta hakemuksista puuttuivat myös ne, jotka ”koittavat kepillä jäätä”. Saapuneet hakemukset olivatkin kaikkiaan hyviä ja hankkeet toteuttamiskelpoisia.

YTR on jo vuosia perännyt muiden rahoittajien mukaan saamista valtakunnallisten hankkeiden rahoitukseen. Jonkin verran tässä edettiin, ja esimerkiksi SM, KTM ja YM olivat osin yhteisrahoittajia joissakin hankkeissa. Paras esimerkki YTR:n siemenrahana toimimisesta on ollut maaseutuprofessori-järjestelmän rahoitus, jossa yhdeksään professuuriin on sitoutettu muuta rahoitusta yhteensä yli 2,6 miljoonaa euroa. Valtakunnalliseen hanke-toimintaan käytettävä raha on kuitenkin vuodesta toiseen riittämätön, eikä laajoja verkostohankkeita ole voitu rakentaa lisää, vaikka tarve on ilmiselvä. Myös yhteisrahoituksen saaminen maaseutupoliittisesti tärkeisiin hankekokonaisuuksiin tulisi olla YTR:n toiminnassa mukana olevien hallinnonalojen yhteinen vastuu. Varsinkin STM:n hallinnonalalta kaivataan lisää maaseutupoliittista vastuunkantoa.

Hankkeiden arviointi

Vuonna 2007 jatkettiin valtakunnallisten hankkeiden ulkopuolista arviointia, jonka teki Vaasan yliopiston Levón-instituutti. Vuosina 2003–04 päättyneiden hankkeiden arviointi valmistui joulukuussa, ja sitä esiteltiin niin hankeryhmän kuin YTR:n kokouksessa. Arviointi julkaistiin YTR:n julkaisusarjassa, ja se on luettavissa myös YTR:n internetsivuilta.

Hankeseminaari

Vuotuinen YTR:n hankeseminaari järjestettiin Tampereella Museokeskus Vapriikissa 21.–22. toukokuuta. Ilmoittautuneita oli yhteensä 104, joista ensimmäisenä päivänä seminaariin osallistui 82 henkilöä ja toisena 62 henkilöä. Monet osallistujista olivat järjestäneet seminaarin yhteyteen hankkeiden ohjausryhmien kokouksia. Seminaarin ensimmäisen päivän sisältö koostui maaseutuprofessorien asiantuntijapaneelistä sekä edellisten vuosien palautteiden perusteella rakennetuista lyhyistä rahoitettujen hankkeiden katsauksista niin kehittämis- kuin tutkimusnäkökulmasta. Toisena päivänä keskityttiin maaseutupolitiikan ja -kehittämisen ajankohtaiskatsauksiin sekä hankerahoituksen käytännön asioihin.

Tuottaja-ohjaaja Anssi Mänttari kertoi hankeseminaarissa, miltä maaseutu näyttää taiteen silmin.
Kuva: Marianne Selkäinaho

Hankkeita koskevaa tiedotusta hoidettiin pääosin sähköpostin ja YTR:n internetsivujen avulla. Hankkeille tiedotettiin muun muassa haun avaamisesta ja hankeseminaarista. Lisäksi hankkeita muistutettiin maksatushakemusten toimittamisajoista. Sähköisessä *Liitertuutiskirjeessä* julkaistiin artikkeli hankeseminaarista.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän internetsivujen uudistuksen myötä selkeytettiin hankkeisiin liittyvää alasivustoa "tutkimus ja kehittäminen". Internetsivuille päivitettiin listaukset rahoitetuista hankkeista, hankeryhmän asettamiskirje, rahoituksen hakua koskevat menettelytapakirjeet sekä rahoituksen hakuun ja maksatukseen liittyvät lomakkeet ja niiden täyttöohjeet. Sivulla ovat myös hankeseminaarin alustukset, ohjeet hankeraportoinnista ja ohjausryhmätyöskentelystä sekä tutkimushankkeiden julkaisuohjeet ja -jakelutarrapohjat.

Rahoitettujen hankkeiden toteuttajille kerrottiin useaan kertaan mahdollisuudesta käyttää YTR:n internetsivuja hankkeen tulosten ja ajankohtaistapahtumien informaatiokanavana. Muutamia hankkeiden toteuttajia myös käyttivät hyväkseen mahdollisuutta. Valmistuneita hankeraportteja välitettiin pyydettyä sähköpostilla.

Hankeryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

Pääsihteeri, professori *Eero Uusitalo*, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä
Maaseutuneuvos, MMM

Varapuheenjohtaja:

Ylitarkastaja *Reijo Martikainen*, MMM (1.5. alkaen Maaseutuvirasto)

Jäsenet:

Suunnittelija *Laura Jänis*, MMM
Pääsihteeri *Markku Järvenpää*, MMM, MTNK*
Erikoistutkija *Kai Karsma* KTM
Ylitarkastaja *Pentti Kananen*, STM
Ylitarkastaja *Hanna-Mari Kuhmonen*, MMM
Opetusneuvos *Seppo Niinivaara*, OPM
YTT *Simo Palviainen*, Joensuun yliopisto
Yliarkkitehti *Minna Perähuhta* YM
Ylitarkastaja *Veli-Pekka Reskola*, MMM
Neuvotteleva virkamies *Marja Taskinen*, SM

Sihteeri:

Ylitarkastaja *Kirsi Viljanen*, MMM

* ei osallistunut hankeryhmän työhön siirryttyään toisen työnantajan palvelukseen

HARVAAN ASUTTUJEN ALUEIDEN TEEMARYHMÄ

Harvaan asuttujen alueiden teemaryhmän toimikausi kattoi vuodet 2005–2007. Joulukuussa 2007 YTR jatkoi teemaryhmän toimikautta vuodella ja muutti samassa yhteydessä teemaryhmän nimen ”Väljästi asutun maaseudun teemaryhmäksi”. Samalla teemaryhmän kokoonpanoa uudistettiin.

Teemaryhmän nimen ja kokoonpanon muutokset kuvastavat teemaryhmän toiminnan painotuksia muuttuvassa toimintaympäristössä.

Tavoitteet ja toiminta

Harvaan asuttujen alueiden teemaryhmän pelikenttä on yhteinen YTR:n muiden teemaryhmien kanssa, mikä antaa mahdollisuuden yhdistää teemaryhmien voimat. Teemaryhmä tuo maaseudun kehittämistyöhön malleja ja menetelmiä, joilla harvaan asuttujen alueiden erityispiirteet ja -vaatimukset tuodaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Muita vaikuttamisen keinoja ovat muun muassa lausuntojen antaminen sekä kansanedustajien ja muiden päättäjien sekä viranomaisten lobbaaminen.

Koska teemaryhmän tehtäväkenttä on laaja, koko suuri ja jäsenistö eri puolilta Suomea, teemaryhmä on tehnyt työtään kolmessa alatyöryhmässä. Vuonna 2007 ryhmät olivat: PARAS-hanke: uudistuksen vaikutusten seuranta harvaan asutuilla alueilla (ryhmän vetäjä Tuomo Eronen), Alueellinen ohjelmatyö harvaan asuttujen alueiden kannalta (Ilkka Korhonen) ja Valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutusten arviointi harvaan asutuilla alueilla (Tarja Lukkari). Työryhmät valmistelivat omilta sektoreiltaan perusteltuja toimenpide-esityksiä teemaryhmän käsittelyyn. Koko teemaryhmällä oli vuonna 2007 kuusi kokousta.

Harvaan asutun maaseudun toimenpideohjelman valmistelu

Teemaryhmän keskeinen työskäntä oli Harvaan asutun maaseudun toimenpideohjelman valmistelu. Ohjelman tavoitteena on harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuden turvaaminen ja vahvistaminen. Vuosille 2008–2013 laaditun toimenpideohjelman strategia työstettiin Lönnrot-instituutin erikoistutkijan Jouni Ponnikkaan johdolla kahdessa kokopäivän työpajassa.

Verkostotapaamiset alueilla

Teemaryhmän keskeinen toimintamuoto ovat alueilla pidetyt verkostotapaamiset. Vuonna 2007 niitä järjestettiin kolme. Tapaamisissa keskityttiin erityisesti toimenpideohjelman valmistelun kannalta tärkeisiin teemoihin.

Liperissä 2. helmikuuta käsiteltiin pienten kuntien palveluiden tulevaisuutta ja PARAS-hanketta, terveys- ja sosiaalipalveluiden tuottamista rakennemuutosalueilla, itäsuomalaisia hyvinvointihankkeita, kyläpalveluiden kehittämistä sekä työvoiman rekrytointia palvelualueilla tulevaisuudessa.

Nauvossa 29.–30. toukokuuta oli esillä maankäytön strategisen suunnittelun merkitys harvaanasutuilla seuduilla sekä saaristo Suomen seuraavana vientituotteena. Konkreettisenä tapauksena keskusteltiin haitoista, joita kunnille koituu valtion toimintojen vähentämistä. Lisäksi käsiteltiin vapautuvien kiinteistöjen hyödyntämismahdollisuuksia.

Jyväskylässä 5. syyskuuta keskityttiin yrittäjyyteen harvaan asutun maaseudun kehittämiseksi, harvaan asutun maaseudun yrityspalveluihin sekä bioenergiaan harvaan asutun maaseudun mahdollisuutena.

Harvaan asuttujen alueiden teemaryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

neuvotteleva virkamies *Marja Taskinen, SM*

Jäsenet:

Tuomo Eronen, Tohmajärven kunta ja Pohjois-Karjalan maakunta
Projektipäällikkö Jouko Kahilainen, Keski-Suomen liitto
Ylitarkastaja Pentti Kananen, STM
Ylitarkastaja Jorma Keva, YM
Elinkeinoasiamies Ahti Kirtola, Varpaisjärven kunta
Ylitarkastaja Ilkka Korhonen, KTM
Projektipäällikkö Tarja Lukkari, Sotkamo
Ylitarkastaja Reijo Martikainen, Maaseutuvirasto
Kunnanjohtaja Bo Lindholm, Nauvon kunta
Agronomi Juha Määttä, Kainuun TE-Keskus
Osastopäällikkö Asko Niemi, MTK
Erikoissuunnittelija Kirsti Paajanen, Pohjois-Karjalan TE-Keskus
Toiminnanjohtaja Tarmo Salo, Rajaseutuliiitto
Erityisasiantuntija Tytti Seppänen, Suomen Kuntaliitto

Sihteerit:

Tarmo Salo, Rajaseutuliiitto
Teemu Juntunen, Suomen Aluetutkimus FAR

HYVINVOINTIPALVELUJEN TEEMARYHMÄ

Toimikausi ja tehtävät

Hyvinvointipalvelujen teemaryhmä edistää sosiaali- ja terveystalouden sekä perusopetuksen palvelujen saatavuutta maaseudulla. Teemaryhmässä keskitytään erityisesti lähi-palvelujen järjestämiseen maaseudun asukkaana arjen selviytymisen kannalta. Tärkeää on aluenäkökulman tuominen kunta- ja palvelurakenteen kehittämiseen.

Teemaryhmä kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Kokouksiin osallistui puheenjohtajan ja sihteerin lisäksi 5–8 henkilöä. Työvaliokunta kokoontui kolme kertaa. Teemaryhmän kolmas toimikausi oli 1.4.2006–31.12.2007.

Tietoa hyvinvointipalvelujen järjestäjille

Teemaryhmä keskittyi palvelujen tarjonnan muutoksiin sekä muutosvaatimuksiin, joita kunta- ja palvelurakennemuutokset toi palvelujen tuottamiseen. Muutosten tarve on suuri alueilla, joilla on pitkät välimatkat, joilla väestö vähenee ja sen keski-ikä kasvaa. Vaateisiin vastaaminen edellyttää aiempaa useampia palvelujen tuottajia ja palveluinnovaatioita, kuten sähköisiä sosiaali- ja terveystalouden palveluita sekä liikkuvia palveluita. Kunnissa tarvitaan esimerkkejä ja tietoa siitä, miten palvelut voidaan tarjota mahdollisimman lähellä niiden tarvitsijoita.

Julkaisu

Teemaryhmän toimintavuosi käynnistyi maaseudun hyvinvointipalveluja analysoivan julkaisun (työnimellä *Hyvinvointipalvelujen hyvien järjestämiskäytäntöjen case-tietopankki*) kokoamisella. Keväällä 2008 ilmestyvän julkaisun tavoitteena on auttaa kunta- ja palvelurakennemuutoksen toimeenpanijoita, esitellä konkreettisia kuntapalveluratkaisuja ja pohtia muutosten vaikutuksia haja-asutusalueiden asukkaille. Julkaisussa tuodaan esiin niin hyviä kuin huonoja kokemuksia palveluiden järjestämisestä maaseudulla. Asioita pohditaan myös asiakasnäkökulmasta, sekä luodaan katsaus maaseudun asukkaiden hyvinvoinnin ja hyvinvointipalvelujen tilaan 2000-luvulla. Kirjoittajina on laaja asiantuntijajoukko hyvinvointipalvelujen parissa työskenteleviä henkilöitä niin kuntasektorilta kuin tutkimuslaitoksista ja järjestökentältä.

Seminaari

Sarjassaan toinen Maaseudun Paras -seminaari *Hyvinvointia maaseudulle – Vaihtoehtoja ja innovaatioita* järjestettiin 16. marraskuuta Kuntatalolla Helsingissä. Seminaarissa esiteltiin esimerkkejä kuntien yhteistoimintasuunnitelmista, asukkaiden palvelutarpeista ja palveluinnovaatioista. Lisäksi seminaarissa keskusteltiin uudesta hallitusohjelmasta ja PARAS-hankkeesta maaseudun hyvinvoinnin näkökulmasta. Seminaari järjestettiin yhteistyössä Stakesin ja Kuntaliiton kanssa.

Muu toiminta

Teemaryhmä toi panoksensa maaseutupoliittisten ohjelmien laatimiseen sekä antoi lausunnon YTR:lle / MMM:lle tulleisiin maaseudun hyvinvointi -teemaan liittyviin hankehakemuksiin. Teemaryhmän sihteeri osallistui aktiivisesti hyvinvointiaiheisiin seminaareihin ja tapahtumiin (muun muassa *Pohjoismaiset Hyvinvointimarkkinat* 15.–16. lokakuuta ja *Sosiaali- ja terveydenhuollot uudet yhteen sovitettut järjestämismallit* -seminaari 22. lokakuuta). Lisäksi sihteeri keräsi hyvinvointiaiheisia julkaisuja ja hyviä palvelukäytäntöjä teemaryhmän tietopankkiin.

Teemaryhmän ja YTR:n jäsen Sirpa Anderssonilta ilmestyi tutkimus *Kahdestaan kotona – Tutkimus vanhoista pariskunnista*. Tutkimus tuo tietoa ikääntyneiden hyvinvointipalvelujen järjestäjille muun muassa kuvailemalla ikäihmisten asumisen tapaa ja tarpeita. Lisäksi teemaryhmän sihteeri oli mukana laatimassa tutkimussuunnitelmaa Stakesin Jyväskylän alueyksikön hankehakemukseen ”Maaseudun hyvinvointipalvelut palvelurakennemuutoksessa”.

Lasten kerho seuraintalolla Itä-Uudellamaalla
Kuva: Liisa Häme

Missä onnistuimme, mitä kehitämme?

Teemaryhmä tuotti ja välitti tietoa hyvinvointipalvelusektorin toimijoille, lisäsi vuoropuhelua eri tahojen välillä ja edisti hyvinvointipalvelujen hyvien käytäntöjen leviämistä. Teemaryhmän kokouksissa keskusteltiin maaseudun hyvinvointipalvelujen tulevaisuudesta sekä teemaryhmän tulevan toimikauden tehtävistä, joihin kuuluu yhteistyön lisääminen muiden hyvinvointipalvelusektorilla toimivien tahojen kanssa sekä aiempaa tehokkaampi hankkeisiin ja politiikkaohjelmiin vaikuttaminen.

Hyvinvointipalvelujen palveluaukkoja ja toisaalta hyvinvointipalvelujen hyviä käytäntöjä tullaan nostamaan aiempaa voimakkaammin esiin julkiseen keskusteluun. Tulevaisuuden haasteena on teemaryhmän toiminnan saaminen aikaisempaa näkyvämmäksi ja vaikuttavammaksi.

Hyvinvointipalvelujen teemaryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

Tulosaluejohtaja, dosentti *Riitta Haverinen*, Stakes

Jäsenet:

Maakunta-asiamies *Markku Aholainen*, Etelä-Savon maakuntaliitto

Tutkija *Sirpa Andersson*, Stakes

Kunnanjohtaja *Reijo Fredriksson*, Ristijärven kunta

Projektipäällikkö *Liisa Häme*, Suomen Kylätoiminta ry

Toiminnanjohtaja *Pirkko Karjalainen*, Vanhustyön keskusliitto

Apulaisosastopäällikkö *Olli Kerola*, STM

Tutkija *Kari Leinamo*, Vaasan Yliopiston Levón-Instituutti

Toiminnanjohtaja *Liisa Niilola*, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus

Kehittämispäällikkö *Ismo Partanen*, Suomen Yrittäjät ry

Sivistystoimenjohtaja *Taina Peltonen*, Nummi-Pusulän kunta, Suomen lähikoulut ry

Sosiaali- ja terveystoimenpäällikkö *Tuula Taskula*, Suomen Kuntaliitto

Johdon erityisavustaja *Paula Viertola*, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK

Tutkimusjohtaja *Raija Volk*, Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos

Neuvotteleva virkamies *Anne-Marie Välikangas*, SM kuntaosasto

Sihteeri:

Suunnittelija *Sanna-Mari Lyytinen*, Stakes

Suunnittelija *Riikka Westman*, Stakes (alk. 1.5.2007)

Suunnittelija *Katja Ilmarinen*, Stakes (alk. 1.10.2007)

KANSALAI SJÄRJESTÖTEEMARYHMÄ

Kolmannen sektorin mahdollisuudet nousevat esille, kun etsitään ratkaisuja maaseudun asukkaiden tarvitsemien palvelujen turvaamiseksi. Keskustelu kolmannen sektorin ja kansalaisjärjestöjen roolin ja tehtävien muuttumisesta on ajankohtaistunut ja monipuolistunut kunta- ja palvelurakennemuutoksen edetessä. Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuutta korostetaan myös keväällä 2007 nimetyn hallituksen ohjelmassa.

Kansalaisjärjestöteemaryhmän päätehtävänä on hahmottaa konkreettinen ja ajanmukainen kuva maaseudulla toimivien järjestöjen mahdollisuuksista asukkaiden tarvitsemien palvelujen tuottamiseen. Teemaryhmän toimikausi on 16.3.2006–31.12.2008.

Tehtävien tarkennus

Kansalaisjärjestöteemaryhmän työ oli aktiivista ja oma-aloitteista, ja siihen liittyi laaja verkostoituminen. Käytännön kokemusten kokoaminen, levittäminen ja tiedottaminen lisääntyivät huomattavasti.

Teemaryhmä kokoontui seitsemän kertaa. Elokuun kokous järjestettiin Pohjois-Pohjanmaalle ja Kainuuseen suuntautuneen teemaryhmän opintomatkan yhteydessä.

Kehittämistoiminta

Teemaryhmä etsi ja kokosi maaseudulla kolmannen sektorin palveluja tuottavien järjestöjen hyviä käytäntöjä. Työssä käytettiin teemaryhmän jäsenjärjestöjen verkostoja ja tiedotuskanavia sekä otettiin yhteyttä muun muassa maakunnallisiin kylien yhteenliittymiin ja paikallisiin toimintaryhmiin.

Tärkeä osa teemaryhmän kehittämistoimintaa oli tiedottaa maaseudun kolmannen sektorin toiminnasta, maaseudun palveluista ja teemaryhmän työstä. Teemaryhmä oli mukana parissakymmenessä seminaarissa tai tilaisuudessa. Tiedotusta hoidettiin myös lehtiartikkelien, radiohaastattelujen, teemaryhmän kotisivujen ja teemaryhmän oman esitteen avulla.

Tutkimuksen edistäminen

Teemaryhmä kutsui Suomen Kotiseutuliiton tutkimusjaoston kanssa yliopistojen edustajia neuvottelemaan Suomen Akatemialle esitettävästä tutkimusohjelmasta koskien kansalaisjärjestöjen toimintaa ja roolia yhteiskunnassa. Neuvottelu käytiin toukokuussa ja lokakuussa 2007 järjestettiin tutkimusohjelma-aloitetta valmisteleva työseminaari.

Teemaryhmä osallistui Kunnallisan alan kehittämissäätiön (KAKS) rahoittaman tutkimushankkeen valmisteluun. Tutkimushanke *Kolmas sektori kunta- ja palvelurakenteen muutoksessa – kolmannen sektorin rooli ja tehtävät maaseutumaisissa kunnissa* toteutetaan yhteistyössä Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin kanssa. Hankkeessa tullaan tarkastelemaan muun muassa sitä, mitä palveluja maaseudulla toimivat järjestöt tuottavat, miten tällaiset toimin-

tamallit ovat syntyneet sekä millaista yhteistyötä järjestöt tekevät kuntien ja yritysten kanssa palvelutuotannossa. Hanke käynnistyy vuonna 2008.

Teemaryhmän sihteeri toimi asiantuntijana Helsingin yliopistossa käynnissä olevan kansainvälisen, palvelutuotannon innovaatioihin keskittyvän In Sight -tutkimushankkeen asiantuntijaryhmässä sekä Diakonia-ammattikorkeakoulun Sosiaalitalouden tutkimuskeskuksen järjestöjen arviointia käsittelevän tutkimuksen keskusteluissa.

Kansalaisjärjestöteemaryhmän jäsen, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry:n eläkkeelle jäänyt pääsihteeri Jouko Vasama. Vasama lukee lehteä Pudasjärvellä, Livon kylän entisellä koululla, joka toimii nykyisin monipalvelupisteinä. Kuva on teemaryhmän elokuiselta opintomatkalta. Kuva: Ritva Pihlaja

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Kansalaisjärjestöteemaryhmä pyrki vaikuttamaan siihen, että kolmas sektori ja järjestöjen rooli tulee entistä vahvemmin esille hallinnossa ja poliittisessa päätöksenteossa. Työtä tehtiin muun muassa seuraamalla edellisen hallituksen päättämän kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman periaatepäätöstä kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten edistämisestä. Periaatepäätöksen pohjalta oikeusministeriön yhteyteen perustettiin 4. lokakuuta Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta. Teemaryhmän puheenjohtaja Heikki Kukkonen nimitettiin neuvottelukuntaan asukas- ja ympäristöjärjestöjen edustajaksi.

Teemaryhmä toimii taustatukena ja tiedon tuottajana Heikki Kukkoselle, jolloin ryhmästä muodostuu yhä selvemmin maaseutukysymyksistä kiinnostuneiden järjestöjen yhteinen vaikuttamisen foorumi, jolla on tiiviit yhteydet niin järjestökentälle kuin valtionhallintoonkin.

Teemaryhmä piti yhteyttä valtioneuvoston politiikkaohjelmiin sekä kolmannen sektorin työllistämismahdollisuuksia selvittävään valmistelutyöhön, joka alkoi työministeriössä ja jatkuu työ- ja elinkeinoministeriössä. Lainsäädäntöön liittyvistä tehtävistä laajimpia oli perehtyminen palvelutuotannon monipuolistumiseen, kilpailuun, julkisiin hankintoihin ja yleishyödyllisiin palveluihin liittyvään säädösvalmisteluun.

Loppuvuonna teemaryhmässä koottiin aineistoa tammikuussa 2009 eduskunnalle annettavaa maaseutupoliittista selontekoa ja seuraavaa maaseutupoliittista kokonaisuohjelmaa varten.

Vuoden aikana teemaryhmä nosti esille maaseudun palvelujen järjestämisen ja kolmannen sektorin erityiskysymyksiä, verkottaen ja tuottaen lisäarvoa myös mukana olevien järjestöjen omaan toimintaan sekä tuoden maaseutupolitiikan näkökulmaa järjestökenttää koskeviin keskusteluihin. Maaseutukuntien ja harvaan asuttujen alueiden palvelutuotannon erityispiirteiden (pitkät välimatkat, vähän asiakkaita, vähän potentiaalisia palvelujen tuottajia) esille tuominen oli yksi kansalaisjärjestöteemaryhmän tärkeimmistä tehtävistä.

Kansalaisjärjestöteemaryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

Dosentti, TkT *Heikki Kukkonen*, Kotiseutuliitto (hallituksen puheenjohtaja)

Jäsenet:

Kunnanjohtaja *Timo A. Säkkinen*, Suomussalmen kunta/Rajaseutuliitto
 Opetusneuvos *Voitto Mäkipää*, Opintotoiminnan Keskusliitto (31.1.2007 asti)
 Toiminnanjohtaja *Anitta Pehkonen*, Opintotoiminnan Keskusliitto (1.2.2007 alkaen)
 Pääsihteeri *Tuija Sivonen*, Suomen Nuorisoseurojen liitto
 Kehittämisjohtaja *Tuomas Perheentupa*, Suomen Kylätoiminta
 Toiminnanjohtaja *Paula Yliselä*, Maaseudun Sivistysliitto (31.3.2007 asti, loppuvuosi vuorotteluvapaalla)
 Vs. toiminnanjohtaja *Heini Utunen Ziv*, Maaseudun Sivistysliitto (1.4.2007 alkaen)
 Kyläsihteeri *Peter Backa*, Svenska Studiec centralen
 Puheenjohtaja *Heikki Susiluoma*, Suomen Luonnonsuojeluliitto
 Toiminnanjohtaja *Pirkko Karjalainen*, Vanhustyön Keskusliitto
 Toiminnanjohtaja *Liisa Niilola*, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus
 Pääsihteeri *Jouko Vasama*, Sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyöyhdistys YTY ry
 Toiminnanjohtaja *Airi Tella*, Maaseudun Terveys- ja Lomahuolto ry/YTY ry
 Toiminnanjohtaja *Juhani Nenonen*, Omakotiliitto

Sihteeri:

Projektipäällikkö *Ritva Pihlaja*, Suomen Nuorisoseurojen liitto/YTR

KAUPUNGIN JA MAASEUDUN VUOROVAIKUTUSTYÖRYHMÄ

Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutustyöryhmä perustettiin kaupunki- ja maaseutupolitiikan yhteistyöryhmien yhteisellä päätöksellä vuodenvaihteessa 1998–99. Ryhmän tavoitteena on ollut keskustella kaupunki- ja maaseutupolitiikan yhteisistä intresseistä sekä tukea ja rakentaa käytännön vuorovaikutuspolitiikkaa. Nykyinen vuorovaikutustyöryhmä on asetettu vuosille 2007–2009.

Haasteena on ollut edistää kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusta hallinnon kaikilla tasoilla uuden ohjelmakauden alkaessa. Työryhmän tavoitteena on tukea käytännön vuorovaikutuspolitiikkaa myös kunta- ja palvelurakennemuutoksen yhteydessä.

Tärkeimmät tehtävät

Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutustyöryhmä toimi ohjausryhmänä *Maaseutupoliittiseen erityisohjelmaan 2007–2010* sisältyvälle alueelliselle maaseutuosiolle (AMO). Sisäasiainministeriö käynnisti haun maaseutuosiioon helmikuussa, ja hakuaika umpeutui elokuussa. Työryhmän suuri ponnistus syksyllä oli arvioida saapuneet hakemukset, ja muotoilla hakijoille palaute ohjelmien jatkokehittämistä varten.

Lisäksi vuorovaikutustyöryhmä ohjasi kahta tutkimushanketta. Teknillisen korkeakoulun Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen hankkeessa tutkittiin kaupungin ja maaseudun vuorovaikutuksen esteitä ja niiden ratkaisutapoja. YTR:n julkaisusarjassa ilmestyvää hankkeen loppuraporttia käsiteltiin vuorovaikutustyöryhmän kokouksessa. Toinen ohjattava hanke oli Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin KARMA-tutkimusohjelman synteesi- ja koordinoitihanke.

Seminaarit

Teemaryhmä järjesti yhdessä sisäasiainministeriön kanssa alueellisen maaseutuosion käynnistysseminaarin 26. marraskuuta Helsingissä. Seminaari oli suunnattu maaseutuosion hakijoille, maakuntien liittojen AMO-yhdyshenkilöille, TE-keskusten maaseutuosastojen edustajille sekä AMO:on hakukelpoisten kuntien virkamiehille ja kehittämistyötä tekeville. Seminaarissa noin 60 maaseudun kehittämisen parissa työskentelevää henkilöä verkostoitui keskenään sekä pohti ohjelmaehdotusten kehittämistä ja ohjelmien käynnistämistä.

Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutustyöryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

Aluekehitysjohtaja Kaisa-Leena Lintilä, sisäasiainministeriö

Jäsenet:

Janne Antikainen, sisäasiainministeriö

Arja-Leena Halonen, Viisari ry (26.9.2007 alkaen)

Pirjo Hongisto, Jomma ry. (26.9.2007 asti)

Mika Honkanen, sisäasiainministeriö

Jorma Leppänen, sisäasiainministeriö

Eero Uusitalo, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä

Timo Turunen, ympäristöministeriö

Risto Rautkoski, Pirkanmaan TE-keskus

Seija Varis, Pohjois-Karjalan TE-keskus

Jarkko Huovinen, Kuntaliitto

Torsti Hyyryläinen, Ruralia instituutti, Helsingin yliopisto

Kaisa Smith-Thomé, Teknillinen korkeakoulu, YTK

Juhani Kärkkäinen, Itä-Suomen neuvottelukunta, Kainuun liitto (varalla Eira Varis, Pohjois-Karjalan liitto)

Samu Rötkönen, Pohjois-Suomen suuralue, Lapin liitto (varalla Kaj Lyyski, Keski-Pohjanmaan liitto)

Varpu Rajaniemi, Länsi-Suomen Allianssi, Pohjanmaan liitto

Jari Lantta, Etelä-Suomen suuralue, Etelä-Karjalan liitto

Sihteerit:

Suunnittelija Laura Jänis, maa- ja metsätalousministeriö

Tutkija Sirkku Wallin, teknillinen korkeakoulu

Ylitarkastaja Petra Stenfors, sisäasiainministeriö

KULTTUURITEEMARYHMÄ

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä asetti kulttuuriteemaryhmän kolmannelle toimikaudelleen 1.1.2006–31.12.2007. Kulttuuriteemaryhmä jatkoi vuosille 2005–2008 laaditun kulttuuriohjelman toimenpiteiden toteuttamista. Kehitystoimet kohdistuvat kulttuuriin ja hyvinvointiin, luovaan yritystoimintaan, kulttuuripalveluiden tuottamiseen ja maaseudun nuoriin.

Kulttuuriteemaryhmä kokoontui viisi kertaa. Teemaryhmä osallistui myös aktiivisesti Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän ja sen sihteeristön kokouksiin. Kaikkiaan teemaryhmän toiminta jäi hieman rikkonaiseksi johtuen teemaryhmän sihteerin vaihdoksista.

Kulttuuriyrittäjyyden kehittäminen – Luovat alat

Kulttuuriteemaryhmä kehitti kansallista, verkostomaista toimintamallia, jonka avulla edistetään luovien alojen yritystoimintaa. Samalla pyrittiin parantamaan yrittäjien mahdollisuuksia kehittää yritystoimintaansa ja lisätä vuorovaikutusta muiden elinkeinosektorin toimijoiden kanssa.

Kulttuuriteemaryhmän kokoama asiantuntijaryhmä teki Kirsi Kaunisharjun (Diges ry) kanssa selvitystyön toimintaryhmien luovien alojen hankkeista. Työ julkaistaan keväällä 2008. Teemaryhmä järjesti luovan alan toimijoiden ja tutkijoiden tapaamisen, jossa pohdittiin selvitystyön pohjalta mahdollisuuksia ottaa luovat alat mukaan maaseudun elinkeinon kehittämiseen niin valtakunnallisella kuin paikallisella tasolla. Sisältöalan kehittämissuunnitelman SILE:n jalostamatoimintaa (Uudenmaan TE-keskuksen hallinnoima ja kauppa- ja teollisuusministeriön osarahoittama ESR-hanke) ja selvitystyön tuloksia tuotiin esiin myös maaseutututkijatapaamisessa Vantaalla elokuussa.

Puukkokurssi Kauhava-Härmän kansalaisopistolla, sorkkoupotusta tekemässä Arja Gräsbeck.
Kuva: Kaija Ylinen.

Kulttuuripalveluiden tuottaminen

Kulttuuriteemaryhmän sihteerin Maija Niskavirran selvitystyötä kulttuuripalveluiden uudenaikaisista toteuttamismalleista PARAS-hankkeessa esiteltiin AKO-kulttuuriverkoston taapamisessa toukokuussa Oulussa. Tulokset on huomioitu AKO-kulttuuriverkoston toiminnan suunnittelussa.

Kansalais- ja työväenopistot ovat merkittäviä kulttuuripalveluiden tuottajia ja kulttuuri-toiminnan mahdollistajia maaseudulla. Järviseudun opiston rehtori Leea Keto teki kyselyn kansalais- ja työväenopistoille niiden alueillaan tuottamista kulttuuripalveluista. Kyselyssä keskityttiin erityisesti esiintyviin ja harrastaviin ryhmiin kuvataiteen, teatterin ja lausunnan alalla. Kyselyn perusteella kulttuuriteemaryhmä tilasi Järviseudun opistolta (Mari Takamaa ja Leea Keto) laajemman selvitystyön kansalaisopistojen merkityksestä maaseudun kulttuuritoimijoina. Työ ilmestyy keväällä 2008 YTR:n sarjassa nimellä *Kansalaisopiston aika, paikka ja merkitys yhteiskunnassa – Kartoitus kansalaisopistoista alueensa kulttuuritoiminnan kehittäjänä*.

Nuoret ja maaseutu

Opetusministeriön nuorisoyksikön lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman valmistelun yhteydessä kulttuuriteemaryhmä ja nuorisoyksikkö järjestivät kulttuurifoorumin 11. kesäkuuta. Foorumissa käsiteltiin nuorten arkea maaseudulla, arjen kulttuurisuutta ja luovuutta sekä nuorten yrittäjyyttä. Tilaisuudessa kuultiin asiantuntijoiden näkemyksiä ja tutkimustuloksia, mutta se antoi myös äänen maaseudun nuorille. Foorumissa pohdittiin, miten nuorten arki saataisiin näkyville valtakunnallisissa kehittämisohjelmissa ja miten nuorisoteema voitaisiin sisällyttää seuraavaan maaseudun kulttuuriohjelmaan. Osallistujia oli 22. Esiin tulleita asioita huomioitiin lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman valmistelussa.

Kulttuuri ja hyvinvointi

Keväällä valmistui Cecilia von Brandenburgin kirjoittama raportti *Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä – näköaloja taiteen soveltavaan käyttöön*. Raporttia oli työstetty teemaryhmän tarkoitusta varten perustetussa "kulttuuri ja hyvinvointi" -työryhmässä. Raportin toimenpide-ehdotukset ovat vaikuttaneet sosiaali- ja terveystieteiden valmisteleman terveyden edistämisen politiikkaohjelman suunnitteluun. Raportti julkaistaan keväällä 2008 opetusministeriön julkaisusarjassa.

Kulttuuriteemaryhmä loi tanssin aluekeskusten kanssa verkostoa, jonka avulla lisätään tanssin soveltavaa käyttöä hyvinvoinnin lisääjänä. Samalla tanssin aluekeskusten palvelut pyritään ulottamaan maaseutualuille. Toiminnan kehittämiseksi maaseutualueilla aloitettiin hyvien käytäntöjen kokoaminen. Tavoitteena on lisätä tietoa ja luoda uusia hankkeita maaseudun ja tanssin aluekeskusten välille.

Kauhava-Härmän kansalaisopiston lasten satubalettiryhmä (4–5-vuotiaat) esiintyy opiston tanssitahtumassa. Kuva: Kaija Ylinen.

Kestävä kehitys ja kulttuuriympäristö

Riikka Saarimaan tekemää kestävästä kehityksestä ja kulttuuriympäristöstä koskevaa raporttia työstettiin eteenpäin. Raportissa määritellään kulttuurinen kestävyys tavalla, jota voidaan soveltaa kulttuuriympäristön suojelussa ja kestävästä kehityksestä ja kulttuurista käytävää keskustelua pyrittiin tuomaan käytännöllisemmälle tasolle.

Kulttuuriteemaryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

kehittämispäällikkö *Pirkko Liisi Kuhmonen*, OPM

Jäsenet:

yliopettaja *Kimmo Kainulainen*, Mikkelin ammattikorkeakoulu
kulttuuriasiainneuvos *Kirsti Kekki*, OPM

kirjailija, rehtori *Leea Keto*, Kansalais- ja työväenopistojen liitto KTOL, Maakuntakirjailijat ry

kulttuurituottaja, Kosonen Hanna (30.10.2007 saakka) / tutkija, Markus Ojakoski (1.11.2007 alkaen), Maaseudun sivistysliitto

tiedottaja *Päivi Luostarinen*, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

yliarkkitehti *Minna Perähuhta*, YM

tiedottaja-toimitussihteeri *Ritva Salomaa-Santala*, Suomen Kylätoiminta ry

projektipäällikkö *Katriina Siivonen*, Tulevaisuuden tutkimuskeskus

kulttuurin erityisasiantuntija *Ditte Winqvist*, Suomen Kuntaliitto

Sihteeri:

projektisihteeri *Viivi Seirala*, OPM (1.1.–28. 2.)

projektisihteeri *Maija Niskavirta*, OPM (1.3.–31.7.)

projektisihteeri *Heli Rintahaka*, OPM (13.8. alkaen)

Asiantuntijat / työryhmien jäsenet:

SILE-hankkeen projektipäällikkö *Leena Hoppania*, KTM

tutkimusjohtaja *Torsti Hyyryläinen*, Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti

kulttuurineuvos *Kirsi Kaunisharju*, OPM

projektikoordinaattori *Pia Kulin*, Sisäsuomen tanssin aluekeskus, Tampere

koulutussihteeri *Anneli Larkia*, Turun ammattikorkeakoulu

hyvinvoinnin koulutus- ja tutkimuskeskuksen johtaja *Merja Saarela*, Hämeen ammattikorkeakoulu

kehittämispäällikkö *Heikki Pietarinen*, Suomen Jobs & Society

tuntiopettaja *Jaakko Pitkänen*, Mikkelin ammattikorkeakoulu

tuntiopettaja *Petri Pullinen*, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia

pääsihteeri *Teijo Pyykkönen*, OPM

yliopettaja *Paula Rantamaa*, Hämeen ammattikorkeakoulu

toiminnanjohtaja *Sanna Rekola*, Tanssin Tiedotuskeskus

vs. toiminnanjohtaja *Kristiina Soini-Salomaa*, Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry

ylitarkastaja *Jaana Walldén*, OPM

suunnittelija *Sari Vanhanen*, Turun ammattikorkeakoulu

projektipäällikkö *Jaana Vehkasalo*, Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry

ylitarkastaja *Kirsi Viljanen*, MMM

toiminnanjohtaja *Hilkka Wilkman*, Monikulttuurisuuskeskus Mimosa

taidekasvattaja / taideterapeutti *Cecilia von Brandenburg*

LUONNONTUOTEALAN TEEMARYHMÄ

Luonnontuotealan teemaryhmän keskeisiä tehtäviä on sovittaa yhteen toimialaa ja sen kehittämistyötä, rakentaa yrittäjyyden kehittymistä tukeva asiantuntijajärjestelmä sekä tuoda esiin alan tarjoamia uusia mahdollisuuksia muun muassa hyvinvointialalla ja työllisyyden suhteen.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä nimitti Luonnontuotealan teemaryhmän toimikaudelle 1.3.2007–31.12.2009.

Toiminta

Teemaryhmä tarttui työhön aktiivisesti. Ryhmä kokoontui vuoden aikana neljä kertaa, minkä lisäksi se kutsui työryhmiin monia eri alojen asiantuntijoita. Ryhmissä tarkasteltiin luonnontuotealan tutkimusta, luonnontuotteiden viljelyn kehittämistä, luomukeruuotteita sekä koriste- ja käsityömateriaaleja. Lisäksi pohdittiin sosiaalisen yrittäjyyden ja välityömarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia pitkäaikaistyöttömien työllistämiseksi luonnontuotealalla. Teemaryhmä valmisteli hankkeita, joilla täydennetään ja jalkautetaan työryhmien ehdottamia jatkotoimenpiteitä.

Teemaryhmän keskeinen tehtävä oli rakentaa luonnontuotealan asiantuntijajärjestelmä. Järjestelmää rakennettiin tarkastelemalla alan visiota, keskeisiä kehittämistarpeita, rahoitusmahdollisuuksia sekä toiminnan organisoitumista valtakunnallisesti ja aluetasolla. Kehittämistyön kokoamiseksi ja alueellisten yhteyksien vahvistamiseksi teemaryhmä lähestyi kirjeitse maakuntien liittoja, TE-keskuksia ja paikallisia toimintaryhmiä. Tavoitteena on saada alueellinen hanketoiminta kytkeytymään teemaryhmätyöhön sekä saada maakuntiin yhteyshenkilöt ja käynnistää niissä aluetilaisuuksien sarja.

Teemaryhmä oli yhteistyötahona Rovaniemellä 5. syyskuuta järjestetyssä tilaisuudessa, jossa tarkasteltiin luonnontuotealan ja matkailun yhteistyömahdollisuuksia paikallisten toimijoiden ja yrittäjien kanssa.

Lisäksi teemaryhmän sihteeri välitti luonnontuotealan tarpeita ja näkökulmia työn alla olleeseen Kansalliseen Metsäohjelmaan 2015.

Messuja ja seminaareja

Teemaryhmä tiedotti luonnontuotealaan liittyvistä asioista alan yrittäjille ja toimijoille (jakkelistalla noin tuhat henkilöä) yhteistyössä Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry:n kanssa. Teemaryhmän työstä välitettiin tietoa myös jakamalla alan tiedotteita ja esitteitä muun muassa Pohjois-Suomen Erämessuilla Oulussa, Pääkaupunkiseudun Metsäpäivässä Espoossa sekä YTR:n osastolla Farmari-maatalousnäyttelyssä Kuopiossa.

Teemaryhmä järjesti luonnontuotealan valtakunnallisen seminaarin Tampereella 2.–3. lokakuuta. Osallistujia oli kaikkiaan runsaat 80 henkilöä. Teemoina olivat yrityspalvelut

Lokakuussa järjestetyn Luonnontuotealan valtakunnallisen seminaarin yhteydessä tehtiin opintoretki Frantsilan Luomuyrttilalle ja Hyvän Olon Keskukseen Hämeenkyrössä.
Kuva: Birgitta Partanen

luonnontuotealan kehittämisessä, hyvinvointi ja toimialojen rajapinnat luonnontuotealan mahdollisuuksina sekä alan yrittäjyyden, koulutuksen ja kehittämistyön ajankohtaiset asiat.

Luonnontuotealan teemaryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

Professori *Oiva Nissinen*, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Rovaniemi

Varapuheenjohtaja:

Toimitusjohtaja *Veli-Markku Korteniemi*, Lapinnova Oy

Jäsenet:

Vanhempi tutkija *Bertalan Galambosi*, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Mikkeli

Tutkimusasiantuntija *Eeva Karjalainen*, Metsäntutkimuslaitos

Puheenjohtaja *Katri Kranni*, Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry

Toimistonjohtaja *Kalevi Kupiainen*, Kerimäen työvoimatoimisto

Koulutusvastaava *Janne Lampolahti*, Porin ammattiopisto / Metsäopisto

Lapin luonnontuotekoordinaattori *Irja Mäkitalo*, ProAgria Lappi

Kehittämispäällikkö *Juha Perkkiö*, Rovaniemen ammattikorkeakoulu

Suunnittelija *Jorma Pessa*, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus

Puheenjohtaja *Sari Piiponniemi*, Luonnontuoteteollisuus -yhdistys

Luonnontuoteneuvoja *Heli Pirinen*, ProAgria Kainuu

Projektipäällikkö *Eveliina Pöyhönen*, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus

Ylitarkastaja *Mari Raininko*, maa- ja metsätalousministeriö

Teknologia-asiantuntija *Kari Ruokonen*, Lapin TE-keskus, Teknologian kehittämissosasto

Toimitusjohtaja *Jari Siivari*, CRS Biotech Oy

Sihteeri:

Projektipäällikkö *Juha Rutanen*, Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti, Seinäjoki

LUONTO- JA MAISEMAPALVELUT -TEEMARYHMÄ

Tausta ja teemaryhmän tavoitteet

Luonnon- ja maisemanhoito on uusi ja nopeasti kehittyvä yritystoiminnan ala. Niin asukkaat kuin matkailijat arvostavat hoidettua ja viihtyisää asuinympäristöä ja ovat halukkaita maksamaan siitä. Hoidettu maisema lisää alueiden vetovoimaa. Myös yritykset haluavat ottaa vastuuta ympäristöstä ja rahoittaa ympäristön kunnostus- ja hoitotöitä. Samalla kunnat ja seurakunnat ulkoistavat entistä enemmän sesonkiluonteisia ja erityisosaamista vaativia ympäristöhoitotöitä. Myös kansainväliset ja kansalliset luonnon monimuotoisuuden, maisemanhoidon ja vesiensuojelun tavoitteet velvoittavat luonnon- ja maisemanhoitotöihin.

Kysyntä lisää nopeasti palvelujen tarjontaa. Kilpailun lisääntyessä työn ja liiketoiminnallisen osaamisen laatu korostuvat entisestään. Luonto- ja maisemapalvelut -teemaryhmä kokoaa luonto- ja maisemapalvelut toimialaksi sekä edistää kysynnän ja tarjonnan kohtaamista. Teemaryhmä kartoittaa tulevaisuuden työmahdollisuuksia sekä parantaa yrittäjien ammattitaitoa lisäämällä ja kehittämällä koulutusta. Lisäksi se edistää yrittäjien verkostoitumista, kehittää palvelujen uusia toteutusmalleja sekä tiedottaa luonto- ja maisemapalveluista. Teemaryhmän toimikausi on 1.10.2006-31.12.2008.

Toiminta

Teemaryhmä kokoontui viisi kertaa. Kahteen tilaisuuteen sisältyi työseminaari. Kesällä tutustuttiin Uudenmaan ja Hämeen suunnalla alan koulutukseen, yrittäjiin, kuntaan palvelujen ostajana ja yhteistyöhankkeisiin. Luonto- ja maisemapalvelujen kokoamista varten teemaryhmä kuuli muun muassa yrittäjiä, yrityksiä, yhdistyksiä ja maaseudun kehittäjiä. Työseminaarien ja opintomatkan avulla tuotiin esille luonto- ja maisemapalvelujen toimintatapoja, laatua, osaamista, toimintamalleja ja rahoitusta. Eri toimijoiden mahdollisuuksien tunteminen on oleellista, kun pyritään yhdessä lisäämään palveluja.

Teemaryhmä otti kesäkuussa kantaa metsäalan perustutkintoon, jota opetushallitus oli uudistamassa. Ryhmän mielestä luonnon- ja maisemanhoito on saatava osaksi metsäalan perustutkintoa. Metsäpalvelujen tuottajina tarvitaan jatkossa moniosaajia, joilla on puuntuotannon lisäksi erityistaitoja. Erityistaidot opitaan, jos perustaidot, kuten puuntuotannon eri työvaiheet, hallitaan.

Teemaryhmä valmisteli toimenpide-ehdotukset maaseutupoliittisen selonteon 2009-2020 ja viidennen maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman 2009-2013 valmisteluun. Ehdotukset linjaavat myös teemaryhmän toimintaa.

Viestintä

Teemaryhmän internetsivut ovat osa YTR:n www.maaseutupolitiikka.fi -sivuja. Teemaryhmä käynnisti uutiskirjepalvelun syyskuussa. Vuoden loppuun mennessä oli lähetetty kahdeksan uutiskirjettä, joissa oli kaikkiaan 31 uutista. Kirjeen tilasi yli 300 asiantuntijaa, yrittä-

jää, toimijaa, opettajaa, kehittäjää ja rahoittajaa. Vuoden lopulla suunniteltiin teemaryhmän esite, joka valmistui vuoden 2008 alussa.

Julkaisu kokosi luonto- ja maisemapalvelut toimialaksi

Teemaryhmä julkaisi Ruralia-instituutin *Raportteja*-sarjassa (numero 25) selvityksen luonto- ja maisemapalvelujen nykytilasta ja toimintaympäristön muutoksista. Julkaisu kuvaa luonto- ja maisemapalvelujen työtehtäviä, esittelee asiakkaat ja tuottajat sekä analysoi kysyntään ja tarjontaan vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi julkaisussa kuvataan koulutustarjonta, erilaiset toimintamallit ja rahoitusvaihtoehdot. Uudelle toimialalle on tyypillistä hajanainen tieto ja siksi tiedon kokoaminen oli erittäin tarpeellista.

Arvio teemaryhmän toiminnasta

Teemaryhmän toiminta on avointa ja eteenpäin katsovaa. Teemaryhmän vahvuutena on se, että mukana on julkisen ja yksityisen kysynnän edustajia, palvelutarjonnan kehittäjiä, opetusalan kehittäjiä sekä yritys- ja yrittäjätahoja. Toiminta lähti liikkeelle nykytilan perin-

Useat hyönteiset elävät pala-neessa puussa. Luonnonhoidollisessa kulotuksessa tarvitaan paljon työvoimaa, jonka kustannukset valtio tulee rahoittamaan kestävä metsätalouden rahoituslain perusteella.

Kuva: Sami Oksa

jaisesta kartoituksesta. Samalla organisaatiot saivat tietoa muista toimijoista ja näkivät kokonaisuuden selvemmin maaseudun näkökulmasta. Yhteisiksi tavoitteiksi tuli lisätä alan liikevaihtoa niin julkisella kuin yksityisellä rahoituksella, lisätä alan työllisyyttä ja yrittäjyyttä sekä varmistaa palvelujen tarjoajien osaamisen taso.

Teemaryhmän viestinnän ansiosta tietoisuus luonto- ja maisemapalveluista sekä vuorovaikeutus eri toimijoiden välillä lisääntyy. Teemaryhmä pystyy välittämään hyvät alueelliset ja paikalliset kokemukset valtakunnallisesti.

Erillisten kehittämis- ja työllisyysprojektien ansiosta luonnon- ja maisemanhoitotöiden tarjonta on käynnistynyt hyvin ja kysynnän laajenemisenäkymiin uskotaan vahvasti. Teemaryhmä perustaa toimintansa tähän näkemykseen ja vahvistaa kehityksen suuntaa realistisilla kehittämistoimilla. Haasteena on palveluiden tunnetuksi tekeminen ja kysynnän lisääminen yksityisellä sektorilla.

Luonto- ja maisemapalvelut -teemaryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

Ylitarkastaja *Tarja Haaranen*, ympäristöministeriö

Varapuheenjohtaja:

Kehityspäällikkö *Hannele Partanen*, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry

Jäsenet:

Ylitarkastaja *Tapio Heikkilä*, Ympäristöministeriö

Apulaisjohtaja *Marja-Liisa Hintsanen*, Metsähallitus

Metsäasiantuntija *Lea Jylhä*, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Aluepäällikkö *Hannu Klemola*, Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiiri ry

Toimitusjohtaja *Jukka Koivumäki*, Silvesta Oy

Toimitusjohtaja *Pekka Leskinen*, Viherympäristöliitto ry

Kaupunginpuutarhuri *Hannu Neuvonen*, Lahden kaupunki

Projektikoordinaattori *Markus Nissinen*, Metsänomistajien liitto Länsi-Suomi ry

Kehittämisjohtaja *Tuomas Perheentupa*, Suomen Kylätoiminta ry

Luonnonhoitopäällikkö *Matti Seppälä*, Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus

Rehtori *Anita Sjöholm*, Åbolands folkhögskola

Vapaa-ajan asukas sektorin puheenjohtaja *Jouko Taskinen*, Suomen Omakotiliitto ry

Opetusneuvos *Susanna Tauriainen*, Opetushallitus

Maaseutumatkailuyrittäjä *Tarja Veisto*, Suomen Maaseutumatkailuyrittäjät ry

Sihteerit:

Metsäneuvonnan asiantuntija *Airi Matila*, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio

Projektipäällikkö *Juha Rutanen*, Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti / Suomen

luontoyrittäjyysverkosto ry

MAASEUDUN SOPIMUKSELLISUUSTEEMARYHMÄ

Toimikausi

YTR asetti maaseudun sopimuksellisuusteemaryhmän kokouksessaan 29.5.2007. Teemaryhmän toimikausi kestää vuoden 2008 loppuun asti. YTR:n asettama maaseutusopimustyöryhmä toimi edellisen kerran vuosina 2002–2003.

Teemaryhmän tehtävät

Teemaryhmän tehtävien painopiste on sopimuksellisuuden järjestelmän luomisessa, jotta sopimuksellisuus voisi levitä käytännöksi. Tätä varten sopimuksellisuusteemaryhmän tehtävänä on:

- 1) sopimuksellisuuden esteiden poistaminen (hallintokäytäntöjen ja lakien muutostarpeiden arvioiminen sekä hallinnon valmiuksien ja menettelytapojen lisääminen sopimus-toinnassa)
- 2) soveltuvien työvälineiden luominen maaseudun paikallisten palvelujen ja kehittämistoiminnan järjestämiseksi sopimuksellisin keinoin paikallisten yritysten ja yhteisöjen kanssa.

Lisäksi teemaryhmän tehtävänä on arvioida olemassa olevat resurssit ja rahoitus sekä niiden lisätarve sopimustoiminnan kannalta keskeisillä toimialoilla. Teemaryhmän tehtävänä on myös tiedottaa maaseudun sopimuksellisuudesta valtakunnallisesti.

Toiminta vuonna 2007

Teemaryhmä kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Teemaryhmä jäsensi tehtäväkenttäänsä ja hahmotti sopimuksellisuuden mahdollisuuksia erityisesti Metsähallituksen näkökulmasta retkeilyreitistöjen ylläpitoon liittyen. Yhdessä kokouksessa teemana oli EU:ssa käytävä joustoturva-keskustelu (*flexsecurity*), ja sen vaikutukset muun muassa työllisyyspolitiikkaan.

Teemaryhmä teki tiivistä yhteistyötä Vaasan yliopiston Levón-instituutin toteuttaman *Sopimuksellisuus ja välittäjäorganisaatiot paikalliseen toimintaan – strategian ja toteuttamissuunnitelman koordinointi* -hankkeen kanssa. Teemaryhmän jäsenet ideoivat hankkeen avuksi sopimuksellisuusstrategian aineksia.

Maaseudun sopimuksellisuusteemaryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

professori *Hilkka Vihinen*, MTT-taloustutkimus

Jäsenet:

vanhempi hallitussihteeri *Tarja Brandes*, työministeriö
ylitarkastaja *Leni Haavisto*, sisäasiainministeriö
ylitarkastaja *Pentti Kananen*, sosiaali- ja terveysministeriö
tutkija *Eija Koski*, sopimuksellisuusstrategia-hanke
projektipäällikkö *Petra Lindqvist*, sopimuksellisuusstrategia-hanke
toiminnanjohtaja *Anne Mettälä*, Pohjois-Kymen Kasvu ry
kehitysjohtaja *Matti Määttä*, Metsähallitus
lehtori *Simo Palviainen*, Joensuun yliopisto
projektipäällikkö *Pirja Peltomäki*, Suomen Kylätoiminta ry, TOIMI-hanke
dosentti *Soile Pohjonen*, Helsingin yliopisto
ohjelma-asiamies *Kim Smedslund*, EMO ry
pääsihteeri *Eero Uusitalo*, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä
kouluttaja *Jouko Viitanen*, Teuvan aikuiskoulutuskeskus TEAK oy

Sihteeri:

suunnittelija *Laura Jänis*, maa- ja metsätalousministeriö

MAASEUTUASUMISEN TEEMARYHMÄ

Toimikausi ja tavoitteet

Maaseutuasumisen teemaryhmä on toiminut vuodesta 2005. Nykyinen toimeksianto päättyy vuonna 2010. Teemaryhmän päätavoitteena on vähentää esteitä maalla asumiselle ja edistää maallemuuttoa. Maaseutuasumisen edellytyksien kohentaminen parantaa maaseudun kilpailukykyä asumisympäristönä. Kyseessä on laaja asiakokonaisuus, josta teemaryhmä on valikoinut toimintansa tavoitteiksi erityisesti:

Maaseutualueiden kaavoitus- ja rakennuslupakäytäntöjen kehittäminen
Maaseudun infrastruktuurin (tiet, viemärit, vesihuolto, energiahuolto, tietoliikenne) parantaminen
Erilaisten asumismuotojen ja rakentamistapojen kehittäminen maaseudulla
Työmatkaliikenteen järjestelyihin liittyvien kannanottojen ja ehdotusten tekeminen
Rakentamisen tukimuotojen kehittäminen maaseutuasumisen helpottamiseksi
Maaseudun pienten koulujen säilymisen edistäminen
Maaseudun asumismahdollisuuksista tiedottamisen tehostaminen
Maaseutuasumiseen liittyvien kehittämis- ja tutkimushankkeiden edistäminen
Kokonais- ja erityisohjelmien maaseutuasumista koskevien ehdotusten toteuttaminen

Työskentely

Teemaryhmä kokoontui viisi kertaa. Kokouksissa oli keskimäärin yhdeksän osallistujaa. Alkuvuodesta keskityttiin etenkin maankäytön suunnitteluun liittyviin kysymyksiin, joita vietiin eteenpäin työryhmien kautta. Vuoden lopulla keskityttiin maaseutupoliittisen selonteon ja kokonaisohjelman valmisteluun sekä seuraavan vuoden alussa pidettävän seminarin järjestelyihin. Lisäksi kokouksissa käsiteltiin mm. yhteistyökumppanin *Onni muuttaa maalle* -hankkeen etenemistä.

Savirapattu olkipaali-
talo Siebenlindenissä
Saksassa.
Kuva: Mia Saloranta

Seminaarit ja muut tilaisuudet

Teemaryhmä järjesti 27. helmikuuta Helsingissä seminaarin *ASUINMAASEUTU 2007*, johon osallistui kaikkiaan 117 henkeä. Seminaarissa julkistettiin *Asuinmaaseutu 2007–2010 – maaseutuasumisen kehittämisohjelma*. Tiivistelmät puheenvuoroista laitettiin teemaryhmän kotisivuille.

Onni muuttaa maalle -hanke järjesti kaksi asuinmaaseutuaiheista seminaaria Porissa ja Jyväskylässä yhdessä teemaryhmän maakunnallisten yhteistyöryhmien kanssa. Lisäksi teemaryhmän toimintaa ja kehittämisohjelman tavoitteita esiteltiin eri puolilla maata noin 15 tilaisuudessa. OmaKoti-, Farmari- ja ELMA-messuilla oli jaossa teemaryhmän esitteitä YTR:n ja Onni-hankkeen osastoilla.

Julkaisut ja tiedottaminen

Maaseutuasumisen kehittämisohjelmaa painettiin 2000 kpl, tiivistelmää 1500 kpl ja sen ruotsinosta 500 kpl. Julkaisuja jaettiin seminaareissa, messuilla sekä postitse teemaryhmän yhteistyötahoille ja kaikille kiinnostuneille. Samalla tapaa jaettiin teemaryhmän uutta esitettä, joka tehtiin samaan aikaan ohjelman kanssa.

Teemaryhmän internetsivuilta www.maaseutuasuminen.fi löytyy muun muassa *Asuinmaaseutu*-ohjelma pdf-tiedostona, tapahtumakalenteri sekä lista maaseutuasumiseen ja maallemuuttoon liittyvistä tutkimusraporteista.

Teemaryhmän jäsenten kirjoituksia on julkaistu mm. *Asu ja Rakenna* -lehdessä, *Yhdyskuntasuunnittelu* -lehdessä sekä sanomalehtien yleisönosastoilla. *MaaseutuPlus* -lehden kakkosnumeron teema oli maaseutuasuminen. Risto Matti Niemeä haastateltiin YLE:n radio-ohjelmissa pariin otteeseen, ja Mia Salorantaa haastateltiin TiedoteDeski Finlandin tekemään radiojuttujen sarjaan otsikolla "Maaseudulle muutto houkuttaa monia – mutta mikä jarruttaa".

Verkostoituminen

Teemaryhmän alueellisesta verkostoitumisesta vastaa *Onni muuttaa maalle* -hanke. Jokaiseen 19 maakuntaan on nimetty Maaseutuasumisen teemaryhmän "yhteistyöryhmä". Ryhmissä on mukana maallemuuton parissa toimivia henkilöitä, toimintaryhmien, kylien ja TE-keskuksen edustajia, maakuntaliiton ja ympäristökeskuksen maankäytön parissa toimivia henkilöitä ja muita asiaan liittyviä tahoja. Yhteistyöryhmäverkosto toimii ensisijaisesti tiedonkulkukanavana maakuntien ja teemaryhmän välillä. Verkostolle on lähetetty sekä kysymyksiä teemaryhmää kiinnostavista asioista että tiedotteita teemaryhmän toiminnasta ja aiheeseen liittyvistä tilaisuuksista.

Teemaryhmän sihteeri osallistui 3.–12. kesäkuuta opintomatalle Saksan, Tanskan ja Etelä-Ruotsin ekokyläin. Matkan järjesti Leader-rahoitettu 'Yhteisökylä – maaseutua tukeva ympäristölähtöinen maalle muuton hanke'. Matkan aikana kerättyjä kokemuksia ja tietoja käytetään suunniteltaessa teemaryhmän toimintaa ja hankkeita.

Kuva: Kaija Roiha

Maaseutuasumisen teemaryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

Pääsihteeri *Risto Matti Niemi*, Suomen Kylätoiminta ry

Jäsenet:

Kunnanjohtaja *Sten Frondén*, Liljendalin kunta
 Erityisasiantuntija *Eero Hiltunen*, Suomen kuntaliitto
 Yliarkkitehti *Anne Jarva*, YM
 Hallituksen puheenjohtaja *Heikki Kukkonen*, Suomen Kotiseutuliitto
 Pääsihteeri *Jorma Leppänen*, Saaristoasiain neuvottelukunta/ SM
 Dipl. ins., ekotaloasiantuntija *Pekka Leppänen*
 Agronomi *Marita Mattila*, Etelä-Savon maakuntahallitus
 Toiminnanjohtaja *Juhani Nenonen*, Suomen Omakotiliitto ry
 Toiminnanjohtaja *Pirjo Oikarinen*, Oulujärvi LEADER ry
 Kehittämisohtaja *Tuomas Perheentupa*, Suomen Kylätoiminta ry
 Yliarkkitehti *Raija Seppänen*, MMM / MALO
 Yliarkkitehti *Pertti Vesanto*, Valtion asuntorahasto
 Kehittämisohtaja *Seppo Aho*, Lapin yliopisto (asiantuntijajäsen)

Sihteerit:

Projektipäällikkö *Mia Saloranta*, Suomen Kotiseutuliitto
 Projektipäällikkö *Kaija Roiha*, "Onni Muuttaa Maalle" -hanke, Turun yliopiston Täydennyskoulutuskeskus

MAASEUTUVAIKUTUSTEN ARVIOINTIRYHMÄ

Maaseudulla eri politiikan alat vaikuttavat usein eri tavoin kuin keskuksissa. Tämä johtuu maaseutualueille tyypillisistä piirteistä: pitkistä etäisyyksistä ja väljästä asutuksesta. Maaseudun erityispiirteitä ja eri politiikkojen vaikutuksia maaseutuyhteisöihin on otettu Suomessa liian vähän huomioon politiikkoja valmisteltaessa ja toteutettaessa. Poliitiikan niin sanotut maaseutuvaikutukset tulee selvittää ja huomioida, kun politiikkaa valmistellaan ja toteutetaan. Vaikutukset voivat olla myönteisiä tai kielteisiä, suoria tai välillisiä. Maaseutupolitiikka tähtää myönteisten vaikutusten vahvistamiseen ja kielteisten vaikutusten ennaltaehkäisyyn.

Suomessa on tarve saada maaseutunäkökulma aikaisempaa johdonmukaisemmaksi osaksi politiikkojen valmistelua ja toteuttamista. Maaseutuvaikutusten arviointi on konkreettinen keino varmistaa, että politiikkaa tehtäessä otetaan huomioon maaseudulla asuvien ja työkentelevien ihmisten tarpeet, ja että maaseudun asukkaita kohdellaan tasapuolisesti keskusten asukkaiden kanssa.

Työryhmän asettaminen ja kokoukset

YTR asetti kokouksessaan 23.10.2007 työryhmän kehittämään maaseutuvaikutusten arviointiprosessia hallinnossa. Työryhmän toimikausi kestää 31.12.2008 saakka. Vuoden 2007 aikana työryhmä ehti kokoontua kaksi kertaa keskustelemaan arviointiprosessin lähtökohdista, periaatteista ja tavoitteista.

Ryhmä valmistelee maaseutuvaikutusten arvioinnista oppaan sekä tarkistuslistan, jonka avulla arviointi tuodaan käytäntöön. Arviointiprosessia kehitetään ja tehdään tunnetuksi vuoden 2008 aikana, jolloin YTR käy maaseutupoliittisen selonteon valmisteluun liittyen laajan neuvottelukierroksen keskeisten organisaatioiden kanssa ja järjestää alueellisten organisaatioiden kanssa 15 aluetilaisuutta eri puolilla Suomea.

Maaseutuvaikutusten arviointiryhmän kokoonpano vuonna 2007***Puheenjohtaja:***

Opetusneuvos *Susanna Tauriainen*, opetushallitus

Varapuheenjohtaja:

Maaseutuneuvos *Eero Uusitalo*, MMM

Jäsenet:

Neuvotteleva virkamies *Katju Holkeri*, VM

Kehittämispäällikkö *Pirkko Liisi Kuhmonen*, OPM

Erikoistutkija *Janne Antikainen*, SM

Ylitarkastaja *Leni Haavisto*, SM

Vanhempi tutkija *Tarja Söderman*, Suomen ympäristökeskus

Johtaja *Juha Ruippo*, MTK

Erytisasiantuntija *Tytti Seppänen*, Suomen kuntaliitto

Projektipäällikkö *Tarja Lukkari*, Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskus

Byasekreterare *Peter Backa*, Svensk Byaservice, Svenska studieccentralen

Sihteeri:

Ylitarkastaja *Hanna-Mari Kuhmonen*, MMM

MATKAILUN TEEMARYHMÄ

Matkailun teemaryhmä on toiminut jo 13 vuotta. Nykyinen toimikausi kattaa vuodet 2006–2008. Hanketta hallinnoi Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, mutta sihteerin työpiste on Matkailun edistämiskeskuksen tiloissa Helsingissä. Matkailun teemaryhmä kokoontui vuoden aikana neljä kertaa ja tulevaisuustyöryhmä kaksi kertaa. Kokouksissa vaihdettiin tietoa ja lisättiin osaamista muun muassa kutsumalla vierailevia luennoitsijoita. Loppuvuodesta kokouksissa puhuttivat etenkin maaseutumatkailun tulevaisuuteen liittyvät kysymykset.

Ohjelmallisuuden vahvistaminen

Outdoors Finland -aktiviteettien kehittämisohjelmaa vietiin eteenpäin yhteistyössä Matkailun edistämiskeskuksen kanssa. Pää tavoitteena on edistää kansainvälisille markkinoille sopivien tuotteiden syntymistä siten, että vuonna 2013 Suomella on hyvä imago aktiviteettilomailumaana. Ohjelmasta tiedotettiin kymmenessä alueellisessa tilaisuudessa, joissa oli läsnä sekä rahoittajia että matkailun alueellisia toimijoita. Tiedotuskierros sai hyvän vastaanoton.

Ohjelman eteenpäinviemiseksi on määritelty tavoitteet, toimenpiteet, toteutustapa ja budjetti vuosille 2008–2010. Yhteistyössä eri aktiviteettitoimijoista muodostettujen työryhmien avustuksella on käynnistetty jokaiselle seitsemälle aktiviteetille oman kehitysstrategian laadinta.

Yhteistyössä alueellisten ja valtakunnallisten maaseutumatkailun kehittäjien kanssa suunniteltiin *Teemapohjaisen kylämatkailun kehittämisohjelmaa* vuosille 2008–2010. Sen tavoitteena on kehittää matkailukyläkonsepti, löytää hyviä yhteistyötapoja, rakentaa kansallisia tuotemoduuleja sekä koordinoita erityisesti kansainvälistä markkinointia. Ohjelma tulee yhdistämään kylien kehittämisen ja matkailun osaamisen sekä ottamaan huomioon kestävä kehityksen. Syksyllä halukkaita kyliä pyydettiin ilmoittautumaan mukaan ohjelman pilottikylyksi. Ilmoittautuneita oli yhteensä 48, joista kaksivaiheisen prosessin jälkeen valittiin mukaan 12 pilottikylää.

Kyseisillä ohjelmilla teemaryhmä osallistuu Suomen matkailustrategian teemapohjaiseen kehittämiseen.

Maaseutumatkailun markkinointia tehostettiin olemalla tiiviisti mukana *Aavan meren tällä puolen* -nimisessä Itä-Suomen maaseutumatkailun tuotekehitys- ja markkinointihankkeessa, joka päättyi vuoden vaihteessa.

Yhteistyön edistäminen tiedottamisella

Yhteistyö alueellisten kehittäjien kanssa jatkui vilkkaana ja uusia entistä tehokkaampia toimintatapoja kehitettiin. Tiedotteita ajankohtaisista asioista lähetettiin kolme. Sihteerin kirjoittamia artikkeleita maaseutumatkailun eri näkökulmista julkaistiin kuudessa lehdessä.

Matkailun teemaryhmän tärkeänä tiedotuskanavana toimivat niin teemaryhmän kotisivut kuin *MaaseutuMatkailu* -lehti, joka julkaistiin vuonna 2007 vain sähköisenä. Ensimmäisen lehden lukijamäärä jäi suhteellisen alhaiseksi, mutta syksyn lehden, jonka teemana oli kalastus ja ruoka, lukijamäärä oli huomattavasti korkeampi. Teemaryhmän kotisivut uusittiin ja siirrettiin YTR:n uuden sivuston yhteyteen. Erittäin hyvää uudistuksessa on sivujen helppo päivittäminen.

Lisäksi yhteistyötä matkailutoimijoiden kanssa on edistetty osallistamalla useisiin alan seminaareihin sekä pitämällä alustuksia maaseutumatkailusta. Matkailun teemaryhmä on tehnyt aktiivisesti yhteistyötä matkailualan oppilaitosten kanssa muun muassa luennoimalla ja antamalla opinnäytetyöaiheita. Valtakunnallisten ja alueellisten matkailun kehittäjien ja rahoittajien kanssa pidettiin kokouksia tehokkaista yhteistyömuodoista, uusista ohjelmista ja teemaryhmän toiminnasta. Sihteeri tutustui kesän aikana 20 maaseutumatkailuyrityksen toimintaan. Tutustumiskierros antoi hyvän kuvan yritysten nykytilasta ja niiden toiveista muun muassa teemaryhmän toiminnan suhteen.

Sihteeri osallistui seuraavien hankkeiden ohjausryhmiin: *VillinPohjolan Wellbeing matkailutuotteiden kehittäminen Lappiin (EMOTR-O)*, Lönnrot-opiston valtakunnallisen KUTU-hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajuus (OPH) ja Lapin yliopiston Lappi PalveluaSydämellä

-hanke (Lapin lääninhallitus). Lisäksi sihteeri osallistui MEKin kalastusmatkailun kehittämisen valtakunnallisen toimenpideohjelman laatimiseen (MMM) sekä toimi KTM:n nimeämän Suomen matkailustrategian seurantar ryhmän asiantuntijajäsenenä. Teemaryhmän puheenjohtaja toimi Aavan meren tällä puolen -nimisen Itä-Suomen yli maakunnallisen hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajana.

Teemaryhmän sihteerin toimittama *Maaseutumatkailun puoli vuosisataa – artikkeleita kehittämisen eri näkökulmista* ilmestyi YTR:n julkaisusarjassa 4/2007.

MAASEUTU & Matkailu

Kesä 2007

Matkailun teemaryhmän tiedotuslehti

MaaseutuMatkailu -lehti julkaistiin ensimmäistä kertaa vain sähköisenä kesällä 2007

Haasteellinen tilastointi

Teemaryhmän oma tilastointi on ollut paikkaamassa sitä tiedontarvetta, mitä nykyisellä maaseudun matkailun tilastointimenetelmällä ei ole saatu täytettyä. Yhteistyöneuvotteluja laajemman valtakunnallisen tiedonkeruujärjestelmän rakentamisesta käytiin useamman tahon kanssa. Tietokanta majoitusyrityksistä päivitettiin toukokuussa. Koska vastaajia ja huolellisesti täytettyjä lomakkeita on ollut vähän, ovat tulokset vain suuntaa antavia eikä alueellisia, luotettavia yhteenvedoja saada. Matkailun teemaryhmä rahoitti lisäksi *Maaseutumatkailun toimialaraportissa* julkaistun otantatutkimuksen yritysten liikevaihdon ja kannattavuuden kehityksestä.

Osaamisen syventäminen

Palvelua Sydämellä -verkoston toimintaa kehitettiin. Valmennusverkoston koulutuspäivät pidettiin Messilässä, Jämsässä ja Nuuksiossa sekä ajankohtaispäivä Tampereella. Päivien ohjelmassa oli koulutustaitojen kehittämistä, palvelun laadun parantamista, ajankohtaisia turvallisuusasioita ja tulevaisuuden suunnittelua. Vuoden 2007 aikana verkoston koordinoitiin ostettiin osittain JAKK Jalasjärveltä. *PalveluaSydämellä* -työ- ja käsikirja uusittiin, ja teemaryhmän sihteeri työsti siihen liittyvää valmentajan materiaalia. Myös *TunneTurvaa*

Pirkka-Hämeen Jätkäperinne ry:n porukka viihdyttää maaseutumatkailuyrittäjiä ja teemaryhmäläisiä Ilolan maatilamatkailutilalla Valkeakoskella. Kuva: Nina Vesterinen

-työkirja päivitettiin. Valmentajien osaamiseen ja verkoston toimintaan tullaan kiinnittämään entistä enemmän huomiota.

Teemaryhmä osallistui vuosittaiseen maaseutumatkailun valtakunnallisen yrittäjäseminaarin järjestelyihin. Tampereella pidettyyn seminaariin osallistui noin 170 henkeä. Samalla aloitettiin Tahkolla vuonna 2008 pidettävän seminaarin järjestäminen. Lisäksi teemaryhmän sihteeri osallistui syyskuussa Unkarissa järjestettyyn *III European Rural Tourism* -konferenssiin, jossa käsiteltiin Euroopan maaseutumatkailun kehittämistä ja tulevaisuutta. Konferenssissa pantiin alulle kansainvälisen yhteistyön kehittäminen.

Matkailun teemaryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

Ylitarkastaja *Reijo Martikainen*, maa- ja metsätalousministeriö, 1.5. alkaen Maaseutuvirasto

Jäsenet:

Yrittäjä *Maria Tigerstedt*, Mustilan Viini, Suomen viiniryttäjät ry, varalla Seppo Söderberg

Yrittäjä *Mikko Lindell*, Mäkelän lomatuvat, Suomen maaseutumatkailuyrittäjät ry

Erityisasiantuntija *Lea Häyhä*, kauppa- ja teollisuusministeriö

Neuvotteleva virkamies *Marja Taskinen*, sisäasiainministeriö

Ylitarkastaja *Pekka Tuunanen*, ympäristöministeriö

Ylitarkastaja *Eija Kirjavainen*, maa- ja metsätalousministeriö

Pääsihteeri *Jorma Leppänen*, Saaristoasiain neuvottelukunta, sisäasiainministeriö

Markkinatutkija *Liisa Hentinen*, Matkailun edistämiskeskus

Asiamies *Vesa Malila*, MTK ry

Toiminnanjohtaja *Maija Kaijanmäki*, Lomalaidun ry

Toimitusjohtaja *Juha-Pekka Olkkola*, Lomarengas Oy

Yrityskummi *Unto Palminkoski*, Yrityskummit ry

Kehityspäällikkö *Tarja Jutila*, Maa- ja kotitalousnaisten keskus

Toiminnanjohtaja *Aija Laukkanen* (ent. Pekkinen), Saimaan matkailu/Suoma ry, varalla Raija Forsman

Toimialapäällikkö *Jaakko Ryymän*, Keski-Suomen TE-keskus

Lehtori *Raija Wirekoski*, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu

Matkailukoordinaattori *Satu Luiro*, Lapin liitto (asiantuntijajäsen)

Sihteeri:

Projektipäällikkö *Nina Vesterinen*, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, 1.3. alkaen

NAISTEEMARYHMÄ

Naisteemaryhmä toimi maaseutu- ja aluepolitiikassa vuosina 1990–2007. Toiminnallaan teemaryhmä toi esiin ajankohtaisiin linjauksiin ja uudistuksiin maaseudun ihmisten, erityisesti naisten näkökulmaa. Teemaryhmä verkostoi kehittämistyöhön osallistuvia naisia valtakunnallisesti ja toi siten uutta potentiaalia alueelliseen kehittämistyöhön paikallisella, alueellisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Työtapaa kehitettiin klusterityyppiseksi vuorovaikutukseksi. 2000-luvun kuluessa siirryttiin yhä enemmän molemmat sukupuolet huomioivaan tasa-arvonäkökulmaan. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän toimeksianto Naisteemaryhmälle päättyi ryhmän omasta toivomuksesta vuoden 2007 lopussa, ja teemaryhmän toiminta päättyi 30.6.2007.

Saavutukset vuonna 2007

Naisteemaryhmä toimi kolmena työryhmänä, joissa oli yhteensä kolmekymmentä jäsentä. Työryhmät vahvistivat sukupuolinäkökulman huomioimista yrittäjyydessä, ohjelmatyössä ja tutkimuksessa. Työtavoista tärkeimpiä olivat tiedottaminen ja vuorovaikutuksen lisääminen sekä vaikuttaminen yhteistyökumppaneiden kautta. Naisteemaryhmässä luotiin uutta kohtaamis pintaa ja haettiin ratkaisuja maaseudun kehittämisen ja tasa-arvotyön yhteisiin haasteisiin.

Teemaryhmä työskenteli *Maaseudun naisten toimintaohjelman* esitysten toteuttamiseksi. Alueellinen työ vahvistui, ja muun muassa *Elinvoimainen maaseutu* -ohjelman tavoitteet naisten resurssikeskusten määräksi saavutettiin. Vastuukysymystä resurssikeskusten perusrahoituksesta ei kuitenkaan saatu ratkaistua.

Toiminta-aikansa lopulla teemaryhmä keskittyi vahvistamaan edellytyksiä sukupuolten välisen tasa-arvon teeman valtavirtaistamiseksi alue- ja maaseutupolitiikan organisaatioiden perustoimintaan. Tavoitteen toteuttamista työstettiin teemaryhmän kokousten lisäksi lukuisissa palaverissa sekä teemaryhmän päätösseminaarissa. Työnsä päättänyt teemaryhmä korostaa, että valtavirtaistamista ei voida viedä eteenpäin yhden teemaryhmän voimin, vaan vastuu sukupuolinäkökulman huomioimisesta on oltava kaikilla maaseutu- ja aluepolitiikan toimijoilla.

Seminaari

Seminaari ”Naisten ääniä aluepolitiikassa” järjestettiin Helsingissä 30. toukokuuta yhteistyössä Itämeren maiden naisten yrittäjyyttä edistäneen Interreg IIIB-hankkeen FEMin kanssa. Seminaari toimi samalla kummankin hankkeen päätösseminaarina. Osallistujia seminaarissa oli noin 50. Seminaarissa kerrattiin Naisteemaryhmän saavutuksia ja etsittiin mahdollisuuksia sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistamiseksi alue- ja maaseutupolitiikassa. Seminaarilla myös vahvistettiin Naisteemaryhmän vuosikymmenten kuluessa luomaa verkostoa, jotta sen jäsenten yhteistyö jatkuisi myös teemaryhmän lopettamisen jälkeen.

Naisten ääniä aluepolitiikassa -seminaarin osallistujia 30. toukokuuta 2007.

Kuva: Petra Stenfors

Julkaisut

Teemaryhmä tuotti raportin lähes 20-vuotisesta toiminnastaan. *Maaseutupolitiikkaa naisten äänellä – Naisteemaryhmän tarina* julkaistiin toukokuussa, YTR 5/2007. Lisäksi toukokuussa julkaistiin teemaryhmän toimittaman *Naisuutiset*-lehden viimeinen numero. Vuodesta 1994 asti ilmestyneen lehden painos oli toiminnan päättyessä 4000.

Naisteemaryhmän kokoonpano vuonna 2007

Tasa-arvo ohjelmatyössä -työryhmä

Lintilä Kaisa-Leena, puheenjohtaja (sisäasiainministeriö)
Boman Marjatta (Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto)
Erlund Mirja (Karellikeskus)
Hakkarainen Ritva (työministeriö)
Koivula Marja (Päijät-Hämeen liitto)
Komulainen Minna (Kainuun naisverkosto)
Korhonen Auli (kauppa- ja teollisuusministeriö)
Mikola Sinikka (Kuntaliitto)
Nordling Eva (Kronoby folkhögskola)
Turkia Riikka-Maria (työministeriö)
Varsa Hannele (Tasa-arvoasiain neuvottelukunta)

Yrittäjyystyöryhmä

Laine-Kangas Tuulikki, puheenjohtaja (Etelä-Pohjanmaan TE-keskus)
Alhoniemi Ilona (Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto)
Gardemeister Leena (Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto)
Hyrsky Kaisa (Tampereen yliopisto/Helsingin Yliopisto)
Jutila Tarja (Maa- ja kotitalousnaisten keskus)
Kauppila Tarja
Soini-Salomaa Kristiina (Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry)
Perheentupa Laura (sisäasiainministeriö)
Rikala Kaarina (Pirkanmaan TE-keskus)
Tauriainen Susanna (Opetushallitus)
Vihersola Riitta (Yrittäjänäisten keskusliitto)

Tutkimustyöryhmä

Polo Sirpa, puheenjohtaja (Maaseudun naisyrittäjien tuki ry)
Ikonen Hanna-Mari (Tampereen yliopisto)
Peltomäki Pirja (Suomen Kylätoiminta ry)
Raevaara Eeva (Helsingin yliopisto, Kristiina-instituutti)
Siiskonen Pirjo (Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja kehittämiskeskus)
Vihinen Hilikka (Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus)

Sihteerit:

suunnittelija *Petra Stenfors*, sisäasiainministeriö (1.3.2007 alkaen)
projektipäällikkö *Annamari Asikainen*, sisäasiainministeriö (1.3.2007 asti)

RUOKA-SUOMI -TEEMARYHMÄ

Toimikausi

Vuosi 2007 oli Ruoka-Suomi -teemaryhmän toiminnan 14. toimintavuosi. Ruoka-Suomen nykyinen toimintakausi kattaa vuodet 2006–2008. Teemaryhmän alue-edustajat pystyivät jatkamaan alan kehittämistoimintaa kohtuullisen hyvin huolimatta rakennerahistokauden vaihtumisen aiheuttamasta rahoituskatkoksesta. Teemaryhmä kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Kokouksen yhteydessä järjestettiin kaksi aluejäsenten kokousta kehittämistoiminnan kokemusten ja alueellisten hyvien käytänteiden levittämiseksi.

Saavutukset ja vastoin käymiset

Vuonna 2007 jatkettiin vuoden 2006 lopulla valmistunutta Elintarvikealan pienyrittäjyyden imagon parantamisen ja menekinedistämisen strategian toteuttamista. Laajan yhteistyön tuloksena elintarvikealan pienyrittäjien ydinviestiksi muotoutui ”Aitoja makuja”. Ydinviestiä levitettiin sidosryhmille ja toimialalle monin eri tavoin.

Teemaryhmä onnistui lisäämään verkostoitunutta yhteistyötä, joka oleellisesti vaikuttaa elintarvikeyrityksien kehittämisen laatuun ja tuloksiin. Yhteistyötahoja olivat muun muassa hallituksen ruokaohjelma, elintarvikealan pienyrittäjien markkinoinnin tutkimus-

Aitoja makuja – Ääta smak – Eakti smáhkat
- ydinviesti elintarvikealan pienyrittäjille

Keskineen osa elintarvikealan toimintaa ovat pienet, alle 20 henkilöä työllittävät yritykset. Elintarvikealan pienyrittäjille on luotu valtakunnallinen ydinviesti, jonka tavoitteena on luoda elintarvikealan pienyrittäjien näkyvyyttä. Tärkeää tuottaa ensin toiminnalla samaa viestiä eri yhteyksissä paikallisesti, alueellisesti ja kansallisesti. Viestistä tuo myös se, että eri toimijat käyttävät viestiä koostuvista yhteistyöryhmissä mediaan, mainontaan, pitäjien ja harjoitusten yhteisöryhmissä sekä kotitilojen ja ruokailijain kaveripiireissä.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän Ruoka-Suomi -teemaryhmä jätti laajaa yhteistyötä, jonka tuloksena elintarvikealan pienyrittäjien ydinviestiksi muotoutui ”Aitoja makuja” (suomeksi ”Ääta smak”, saamenkielinen ”Eakti smáhkat”). Vuoden valmistamien muotojen ”Ääta smak”. Ydinviestissä on käytetty sanan ”Ääta smak” tai ”Ääta smak” ja / tai sen muunnos tai paikallisuuden nimen sijasta on käytetty lyhyttä tai alustavasti muodossa (esim. Lapista, Pohjanmaalta tai Kurunvedeltä). Sovivia muotoja ovat:

Lapin alueella sovellettu:
Ääta makuja sinulle
Ääta makuja sinulle Lapista
Ääta makuja sinulle Lapista
Ääta makuja Lapista
Ääta makuja Lapista

Suomeksi ydinviesti on Ääta smak tai Ääta smak.
Suomeksi viestien välineen lisäksi on mahdollista käyttää täydennyksiä, jotka olisivat Pohjanmaalla sovellettu:

Ääta smak för dig
Ääta smak för dig från Östrobottn
Ääta smak för dig från Östrobottn
Ääta smak från Östrobottn
Ääta smak från Östrobottn

Suomeksi ydinviesti on Eakti smáhkat tai Eakti smáhkat. Lapin sovelletut täydennykset ovat:

Eakti smáhkat dušnje
Eakti smáhkat dušnje
Eakti smáhkat Sápmis
Eakti smáhkat Sápmis
Eakti smáhkat Sápmis

Pääviesti	
Luon elämäksiä	konstalaatoin
Luon elämäksiä	sinulle tehty
Luon elämäksiä	makuja
Omalta alueeltaan kotoinen	läheinen
Omalta alueeltaan kotoinen	kaikki
Omalta alueeltaan kotoinen	alueen hyvinvointi ja tulevaisuus
Ruokakulttuurista rikastuttava	tuotteilla on järkeä
Ruokakulttuurista rikastuttava	omaleimainen
Ruokakulttuurista rikastuttava	suolaista
Ensiluokkainen	suuret raaka-ainekset
Ensiluokkainen	ketjun läpinäkyvyys
Ensiluokkainen	hinta-laatu -suhde

Ydinviestiä kuvaili ja täydentivät pääviesti: luon elämäksiä, omalta alueeltaan kotoinen, ruokakulttuurista rikastuttava ja ensiluokkainen. Pääviestistä käytetään kun halutaan laajemmin kuvata elintarvikealan pienyrittäjyyttä.

Luon elämäksiä tarkoittaa konstalaatoina, sinulle tehtyä ja makuja. Omalta alueeltaan kotoinen - viestillä kuvataan läheisyyttä, kasvija sekä alueen hyvinvointia ja tulevaisuutta. Ruokakulttuurista rikastuttava viestillä kuvataan tuotteen järkeä, omaleimaisuutta ja suolaista. Ensiluokkaisu viestillä kuvataan laadun raaka-ainesta, ketjun läpinäkyvyydestä sekä hyvästä hinta ja laatu -suhdesta.

Elintarvikealan pienyrittäjien toimijat (esim. yritykset, muut organisaatiot ja harjoitukset) voivat käyttää viestiä vapaasti. Ydinviesti ei kuitenkaan ole luottamuksellinen. Mikäli ydin- ja pääviestit käytetään paikallisessa, on varmistettava, että merkitys täyttää paikallismarkkinoiden tarpeet.

Lisätietoja:
www.maaseutupolitiikka.fi - Teemaryhmät - Ruoka-Suomi - Ajankohtaista

Ruoka-Suomi

MAASEUTUPOLITIIKAN
YHTEISTYÖRYHMÄ

Ruoka-Suomi levitti Aitoja makuja -ydinviestiä muun muassa esitteen avulla.

ohjelma, selvitys eläimistä saatavia elintarvikkeita koskevan lainsäädännön vaikutuksista pk-yritysten toimintaan ja osallistuminen lähiruokaviikkojen toteutukseen.

Teemaryhmä pyrki vaikuttamaan kannanotoin ja lausunnoin elintarvikelainsäädäntöön ja siihen liittyvien säädösten ja määräysten soveltamiseen pienyrittäjien tilannetta ja olosuhteita huomioon ottavalla tavalla. Säädösten kiristymisen on vaikeuttanut pienten elintarvikeyritysten toimintaa. Liha-alan pienyrittäjyyden kehittämistyötä tehostettiin osallistamalla ruotsalaisen Eldrimnerin johdolla valmisteltuun "Gårdsnära slakt" -hankkeeseen Ny Nordisk Mat -ohjelmassa.

Elintarvikealan asiantuntijoille ja kehittäjille tarkoitetun markkinoinnin, myynnin ja viestinnän koulutusohjelma valmistui. Koulutusta alettiin markkinoida, mutta toteutus siirtyi rahoituskysymysten vuoksi vuoteen 2008.

Ruoka-Suomi -teemaryhmä Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen nimissä haki ja sai rekisteröinnin Ruoka-Suomi -tavaramerkiksi.

Yleisötilaisuudet

Valtakunnallinen elintarvikealan kehittäjien hankeseminaari järjestettiin 6.–7. marraskuuta Porissa yhteistyössä Pyhäjärvi-instituutin kanssa. Seminaarissa noin 70 henkeä keskusteli toimialan ajankohtaisista kehittämisasioista.

Elintarvikealan kehittäjät ehtivät myös rentoutumaan Porin seminaarissa. Kuva: Heidi Valtari

Ruoka-Suomi -teemaryhmä osallistui 30.–31. tammikuuta järjestettyjen luomuelintarvikepäivien toteutukseen yhteistyössä FinfoodLuomun, Ekoneum ry:n, MTT:n, Luomukeittokeskuksen ja Luomuliiton kanssa. Mikkelissä pidettyyn seminaariin osallistui noin 200 henkilöä. Lammasketjun kehittämiseksi järjestettiin seminaarit Kouvolassa, Eurassa, Kemijärvellä ja Härmässä yhteistyössä Suomen lammasyhdistyksen, ProAgrian ja alueellisten organisaatioiden kanssa. Tilaisuuksiin osallistui kymmeniä lammalan asiantuntijoita, lampureita ja kehittäjiä.

Keravalla käynnistyi 19. lokakuuta Suomen Keittiömestarit ry:n, Metos Oy:n, Ruoka-Suomi -teemaryhmän sekä Farnos Oy:n alueellisille keittiömestariyhdistyksille suunnattu Roadshow -kiertue. Loput kuusi tilaisuutta järjestetään vuonna 2008. Teemaryhmä oli mukana myös Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän osastolla Farmari-maatalousnäyttelyssä Kuopiossa sekä ELMA-messuilla Helsingissä.

Kansainväliset yhteydet

Ruotsista kävi sekä ryhmä LRF:n (Lantbrukarnas Riksförbund) edustajia (28.–29. elokuuta) että ryhmä pienleipureita (20.–21. syyskuuta) tutustumassa suomalaisen elintarvikejalostuksen kehittämiseen ja yrityksiin. Ruoka-Suomi -teemaryhmä järjesti kummallekin ryhmälle kaksipäiväisen tutustumisohjelman; toisen Suomen Kylätoiminta ry:n kanssa ja toisen LounaFood -hankkeen kanssa. Kolmas opintomatkalaisten ryhmä Ruotsista tutustui pieniin lihanjalostusyrityksiin 11.–14. marraskuuta. Ruoka-Suomi esitteli ryhmälle toimintaansa ja elintarvikealan pienyrittäjyyttä.

Teemaryhmä osallistui saksalaisten johdolla valmisteltavaan Ruotsin, Suomen, Liettuan, Saksan, Puolan ja Tanskan yhteiseen BaltFood -hankealoitteeseen, joka jätetään kauden 2007–2013 The Baltic Sea Region Programmin (BSR) alueellisen kilpailukyvyn osioon. Yleistavoitteena on elintarvikeyritysten kilpailukyvyn ja uudistumisen parantaminen. Teemaryhmän koordinaattori nimettiin pohjoismaisen maaseutututkijoiden järjestön (NJF) ”education and extension” -alajaoston suomalaiseksi jäseneksi nelivuotiskaudeksi.

Julkaisut

Ruoka-Suomi -tiedote ilmestyi sekä painettuna että sähköisesti neljä kertaa. Noin 30-sivuisen tiedotteen saa noin 1400 elintarvikealan kehittämistoimijaa, hanketta, rahoittajaa, yrittäjää ja muiden sidosryhmien edustajaa.

Ruoka-Suomi -teemaryhmän internetsivuilla www.ruokasuomi.fi on ajankohtaisten asioiden lisäksi runsaasti elintarvikealan pienyrittäjyyden kehittämiseen liittyvää aineistoa. Teemaryhmä tiedotti toiminnastaan myös Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän kotisivujen, *Liiteri*-uutiskirjeen sekä YTR:n tiedotejakelun kautta. TiedoteDeski Finland Oy:n kanssa tehtiin radio-ohjelma elintarvikeyrityksistä. Lisäksi teemaryhmä tuotti artikkeleita mm. *Horeca 2007* -julkaisuun, Suomen Keittiömestarit ry:n *Mestarit*-lehteen, *Poromies*-lehteen ja Matkailun teemaryhmän *Maaseutumatkailu*-lehteen.

Ruoka-Suomi teemaryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

Ylitarkastaja *Kirsi Viljanen*, Maa- ja metsätalousministeriö

Varapuheenjohtaja

Kehittämispäällikkö *Markku Wulff*, Savonia-ammattikorkeakoulu

Jäsenet:

Ylitarkastaja *Seija Ahonen*, maa- ja metsätalousministeriö
Kehittämispäällikkö *Salme Haapala*, Foodwest Oy
MMM *Leena Heinola*, Oulun yliopisto, Kajaanin yliopistokeskus
Ohjelmajohtaja *Johanna Jaskari*, Viikki Food Centre
Kehityspäällikkö *Marko Jori*, Pyhäjärvi-instituutti
Erikoistutkija *Kai Karsma*, KTM; Elinkeino-osasto
Eläinlääkintötarkastaja *Joanna Kurki*, maa- ja metsätalousministeriö
Projektipäällikkö *Reijo Kuusinen*, Agropolis Oy
Toiminnanjohtaja *Tiina Lampisjärvi*, Finfood - Suomen Ruokatieto ry
Erikoistutkija *Ulla Lehtinen*, Oulun yliopisto, Tuotantotalouden osasto
Projektipäällikkö *Hanne Leppänen*, Pohjois-Karjalan Aikuisopisto
Toiminnanjohtaja *Simo Moisio*, Arktiset Aromit ry
Toiminnanjohtaja *Sari Mäkinen-Hankamäki*, EKONEUM
Koulutus­päällikkö *Raija Möttönen*, Pirkanmaan Aikuisopisto
Ruokakulttuuriasiamies *Jaakko Nuutila*, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
MTK ry
Yritys­asiamies *Jouko Peltola*, Kokkolanseudun Kehitys Oy KOSEK
Sara Raijas, ProAgria Maaseutukeskusten Liitto
Kehityspäällikkö *Tuula Repo*, ProAgria Kymenlaakso ry
Lehtori *Marja Seuranen*, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Yksikön johtaja *Kyösti Siponen*, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Projektipäällikkö *Ann-Sofi Strandberg*, Foodia, Vaasan ammattiopisto
Projektipäällikkö *Päivi Töyli*, LounaFood, Turun yliopisto, Täydennyskoulutuskeskus
Ohjelmajohtaja *Erkki Vasara*, Agropolis Oy
Elintarvikekoordinaattori *Jussi Veijola*, ProAgria Lapin Maaseutukeskus

Sihteeri:

Suunnittelija *Heidi Valtari*, Turun yliopisto, Täydennyskoulutuskeskus

TOIMINTARYHMÄTYÖRYHMÄ

Toimintaryhmätyöryhmä on horisontaalinen yhteistyöelin, jossa on edustettuna eri ministeriöt, aluehallintoviranomaiset, paikalliset toimintaryhmät ja muutamia sidosryhmiä. Vuoden 2007 aikana toimintaryhmätyöryhmä työskenteli kahdessa eri kokoonpanossa. Maa- ja metsätalousministeriön sekä YTR:n asettama toimintaryhmätyöryhmä työskenteli ohjelmakauden 2007–2013 toimintaryhmien valinnan loppuun saattamiseen saakka, ja koontui viimeisen kerran 18. kesäkuuta. YTR:n asettama uusi toimintaryhmätyöryhmä koontui ensimmäisen kerran 11. lokakuuta.

Ryhmän toimikausi kestää 31.12.2010 saakka. Sen kehittää työtapoja, yhteen sovittaa ohjelmia ja kehittää kansainvälistä toimintaa.

Toiminta ja kokoukset

Toimintaryhmätyöryhmä kokoontui 12 kertaa. Kymmenen ensimmäistä kokousta (8.1., 9.1., 6.2., 22.2., 14.3., 19.3., 12.4., 17.4., 8.5. ja 18.6.) pidettiin vanhalla kokoonpanolla ja kaksi viimeistä kokousta (11.10. ja 4.12.) uudella kokoonpanolla.

Toimintaryhmätyöryhmän keskeisimpänä tehtävänä oli koordinoida toimintaryhmätyön valmistelua ja organisoimista kaudelle 2007–2013. Toimintaryhmätyöryhmä jatkoi vuonna 2006 alkanutta toimintaryhmien hakemusten käsittelyä ja esitti täydennyspyyntöjä niille ryhmille, joiden hakemuksissa oli vielä puutteita.

Ryhmä teki myös esityksen toimintaryhmille osoitettavasta kokonaisrahoituksesta ja sen jakautumisesta. Ensimmäistä kertaa ryhmien rahoituskehyksissä oli mahdollista ottaa huomioon aluepoliittiset painotukset. *Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmassa 2007–2013* LEADER-toimintaan (toimintalinja 4) on varattu julkista rahoitusta 242 miljoonaa euroa. Julkisesta rahoituksesta on EU:n rahoitusta 45 prosenttia, valtion rahoitusta 35 prosenttia ja toimintaryhmien alueen kuntien rahoitusta 20 prosenttia. Lisäksi ohjelmaan sitoutuu yksityistä rahoitusta. Ohjelmakaudella 2007–2013 keskimääräinen toimintaryhmäkohtainen vuosittainen julkinen rahoitus tulee olemaan 603 658 euroa ja koko ohjelmakauden toimintaryhmäkohtainen rahoitus vaihtelee 2,5–6,8 miljoonan euron välillä.

Toimintaryhmien tehtävät ja vastuut kasvavat ja toiminnan sisältö monipuolistuu edelliseen ohjelmakauteen verrattuna. Toimintaryhmätyöryhmä pyrki saamaan rahoituskehykseksi edellisen kauden LEADER+-ryhmien rahoitustason. Tämä olisi edellyttänyt, että toimintalinjalle 4 olisi myönnetty 263 miljoonaa euroa. Summan perustuu siihen, että edellisellä kaudella ryhmien toteutunut toimintakausi oli 5,5 vuotta, mutta nykyisellä kaudella se on kuusi vuotta.

Ohjelmakauden 2007–2013 LEADER-toimintaryhmien haun vuonna 2005 avanneessa kirjeessä ja *Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmassa* LEADER-toimintaryhmien suuntaa-antavan rahoituksen perusteet määriteltiin seuraavasti:

- toimintaryhmän ohjelman laatu ja kokonaisuus
- ydin- ja harvaan asutun maaseudun asukasmäärä
- ohjelmakauden 2000–2006 kokemukset

- lausunnot ja arvioinnit
- toimintaryhmän oma arvio rahoituksesta (sen suuruus ja realistisuus).

Toimintaryhmätyöryhmä otti huomioon edellä mainitut asiat laskemalla, mikä olisi toimintaryhmän alueen väestöön ja maaseututyyppeihin perustuva rahoitus, ja muutti summaa toimintaryhmän toiminnan ja ohjelman laadun arvioinnin mukaisesti. Suurimpia toimintaryhmäkohtaisia rahoituskehyksiä leikattiin hieman, ja leikatut varat siirrettiin ryhmille, joilla oli pienimmät rahoituskehykset. Toimintaryhmille myönnettiin rahoitusta enintään niiden hakema määrä.

Ohjelmien ja rahoituskehysten lisäksi toimintaryhmätyöryhmä käsitteli muun muassa toimintaryhmätyöhön liittyviä, valmistelussa olleita valtioneuvoston asetuksia, ryhmien vuosi- ja puolivuotisraportteja, LEADER+-ohjelman vuosikertomusta sekä seurantakomitean kokousten ohjelmaa. Lisäksi työryhmässä seurattiin ohjelmien sidonta- ja maksatustietoja, LEADER+ Steering Committeeessä käsiteltäviä asioita, verkostoyksikön ajankohtaisia asioita, kalataloustoimintaryhmien valintaprosessia sekä ohjelmakauden 2007–2013 valmistelutilannetta eri EU-maissa. Työryhmä keskusteli myös maaseutupoliittiseen selontekoon 2009–2020 ja viidenteen maaseutupoliittiseen kokonaisuohjelmaan 2009–2013 tulevista linjauksista, jotka koskevat toimintaryhmätyötä. Toimintaryhmiä edustavat henkilöt eivät osallistuneet toimintaryhmien uusien ohjelmien ja rahoituskehysten käsittelyyn.

Toimintaryhmätyöryhmä toteutti omalta osaltaan toimenpiteitä, jotka on kirjattu neljänteen maaseutupoliittiseen kokonaisuohjelmaan vuosille 2005–2008 ja valtioneuvoston erityisohjelmaan vuosille 2007–2010. Lisäksi työryhmä seurasi toimenpiteiden toteuttamista Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän apuna.

Toimintaryhmätyöryhmän kokoonpanot vuonna 2007

Työryhmän kokoonpano oli 18.6.2007 saakka seuraava (suluissa mainitut henkilöt eivät osallistuneet ryhmän työhön vuonna 2007):

Puheenjohtaja:

Maaseutuneuvos *Eero Uusitalo*, MMM

Varapuheenjohtaja:

(Neuvotteleva virkamies *Leif Ehrstén*, SM)

Jäsenet:

Suunnittelija *Tuija Piekka*, MMM (1.5. alkaen Maaseutuvirasto)
Suunnittelija *Raisa Ikonen*, MMM (1.5. alkaen Maaseutuvirasto)
(Hallitussihteeri *Tuula Manelius*, SM)
(Ylitarkastaja *Jarkko Huhtaniska*, TM)
Ylitarkastaja *Ilkka Korhonen*, KTM
Kehittämispäällikkö *Pirkko-Liisi Kuhmonen*, OPM
Ylitarkastaja *Rainer Lahti*, YM

Ylitarkastaja *Tuomo Hämäläinen*, Pohjois-Karjalan TE-keskus, maaseutuosasto
 varalla *Veli Koski*, Keski-Suomen TE-keskus, maaseutuosasto
 Suunnittelija *Hanna Mäkimantila*, Etelä-Pohjanmaan TE-keskus, maaseutuosasto
 varalla *Reijo Nevanranta*, Satakunnan TE-keskus, maaseutuosasto
 (Suunnittelija *Matti Vahtola*, Varsinais-Suomen TE-keskus, työvoimaosasto)
 Yritystutkija *Pirjo Uusitupa*, Uudenmaan TE-keskus, yritysosasto
 Osastopäällikkö *Asko Niemi*, MTK
 Pääsihteeri *Risto Matti Niemi*, Suomen Kylätoiminta ry, Verkostoyksikkö
 Maakuntasuunnittelija *Aila Salminen*, Pohjois-Savon liitto
 Toiminnanjohtaja *Heikki Konsala*, Kantri ry (LEADER+ -ryhmä)
 Toiminnanjohtaja *Pirjo Hongisto*, Jomma ry (alueohjelmien ryhmä) (Toiminnanjohtaja
Tauno Laurila, Jomma ry)
 Toiminnanjohtaja *Esko Taanila*, Idässä Itää ry (POMO+-ryhmä)

Sihteerit:

Ylitarkastaja *Salla Rossi*, MMM (LEADER+-ryhmät)
 Ylitarkastaja *Jaana Merta*, MMM (ALMA- ja tavoite 1 -ryhmät) (11.10. saakka)
 Ylitarkastaja *Hanna-Mari Kuhmonen*, MMM (POMO+ -ryhmät)
 Neuvotteleva virkamies *Marja Taskinen*, SM

Toimintaryhmätyöryhmän kokoonpano oli 11.10. lähtien seuraava:

Varsinaiset jäsenet

Varajäsenet

Puheenjohtaja:

Maaseutuneuvos *Eero Uusitalo*, MMM

Ylitarkastaja *Sirpa Karjalainen*, MMM

Varapuheenjohtaja:

Ylitarkastaja *Salla Rossi*, MMM

Ylitarkastaja *Marja-Liisa Tapio-Biström*, MMM

Jäsenet:

Suunnittelija *Raisa Ikonen*, Maaseutuvirasto

Suunnittelija *Tuija Piekka*, Maaseutuvirasto
 (21.12.2007 saakka)
 Suunnittelija *Sari Sova*, Maaseutuvirasto
 (1.1.2008 alkaen)

Verkostoasiamies *Liisa Häme*,
 Suomen Kylätoiminta ry

Pääsihteeri *Risto Matti Niemi*, Suomen
 Kylätoiminta ry

Toiminnanjohtaja *Juha Vanhapaasto*,
 Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry

Toiminnanjohtaja *Marja Kares-Oksman*,
 Pyhäjärvisseudun Kehittämisyhdistys ry

Toiminnanjohtaja *Carina Storhannus*,
 Studieförbundet i Österbotten r.f

Toiminnanjohtaja *Ilkka Peltola*,
 Keskipiste-Leader ry

Hallituksen puheenjohtaja <i>Juhani Nuutinen</i> , Joensuun Seudun Leader ry	Hallituksen puheenjohtaja <i>Pekka Käyhkö</i> , Keski-Karjalan Jetina ry
Erikoissuunnittelija <i>Tuomo Hämäläinen</i> , Pohjois-Karjalan TE-keskus, maaseutuosasto	Suunnittelija <i>Kari Skyttä</i> , Lapin TE-keskus, maaseutuosasto
Suunnittelija <i>Ari Lindqvist</i> , Hämeen TE-keskus, maaseutuosasto	Yritystutkija <i>Juha-K Mäkinen</i> , Uudenmaan TE-keskus, maaseutuosasto
Neuvotteleva virkamies <i>Marja Taskinen</i> , SM	Erikoistutkija <i>Janne Antikainen</i> , SM
Ylitarkastaja <i>Ilkka Korhonen</i> , KTM	<i>Pirjo Uusitupa</i> , yritystutkija, Uudenmaan TE-keskus, yritysosasto
Ylitarkastaja <i>Pauliina Porkka</i> , TM	Ylitarkastaja <i>Aila Ryyänen</i> , TM
Ylitarkastaja <i>Pirkko-Liisi Kuhmonen</i> , OPM	Ylitarkastaja <i>Jaana Wallden</i> , OPM, nuorisoyksikkö
Ylitarkastaja <i>Rainer Lahti</i> , YM	Ylitarkastaja <i>Tarja Haaranen</i> , YM
Tutkija <i>Päivi Pylkkänen</i> , Ruralia-instituutti	Tutkija <i>Marko Nousiainen</i> , Ruralia-instituutti
Osastopäällikkö <i>Asko Niemi</i> , MTK	Projektipäällikkö <i>Jarkko Huovinen</i> , Suomen Kuntaliitto
Maakuntasuunnittelija <i>Aila Salminen</i> , Pohjois-Savon liitto	Maaseutuasiamies <i>Jari Lantta</i> , Etelä-Karjalan liitto
Ylitarkastaja <i>Timo Halonen</i> , MMM/KRO	Ylitarkastaja <i>Risto Lampinen</i> , MMM/KRO
Verkostoasiamies <i>Juha-Matti Markkola</i> , MMM/Maaseutuverkostoyksikkö	Nätverksombudsman <i>Hans Bergström</i> , MMM/Maaseutuverkostoyksikkö

Sihteerit:

Ylitarkastaja <i>Jaana Merta</i> , MMM (11.10. saakka)	Ylitarkastaja <i>Kirsi Viljanen</i> , MMM (varsinaisena jäsenenä ja sihteerinä 4.12. alkaen)
Ylitarkastaja <i>Hanna-Mari Kuhmonen</i> , MMM	Suunnittelija <i>Laura Jänis</i> , MMM

Internet: www.maaseutupolitiikka.fi, www.maaseutuplus.fi ja www.maaseutu.fi

VIESTINTÄTYÖRYHMÄ

YTR:n viestinnässä kokeiltiin vuoden aikana monia uusia asioita. Internetsivut kokivat täydellisen muodonmuutoksen, radioon tehtiin maaseutupoliittisten juttujen sarja ja toimittajille järjestettiin retkipäivä. Yhteydenotot muista maista lisääntyivät, kun uusien englanninkielisten internetsivujen palautekanava saatiin käyttöön.

Viestintätyöryhmä kokoontui yhteensä kymmenen kertaa. Lisäksi internetsivujen uudistusta eteenpäin vienyt ryhmä kokoontui noin viisi kertaa. Viestintätyöryhmän toimikausi on 1.1.2007–31.12.2008.

Tehtävät

Vuoden aikana viestintäryhmän tehtäviä olivat muun muassa:

- Radiohaastattelujen sarjan suunnittelu ja koordinointi yhdessä Tiedote Deski Finlandin kanssa
- YTR:n internetsivujen uudistaminen
- Toimittajaretki Pernajan Isnäsiin 30. toukokuuta
- Farmari-maatalousnäyttely Kuopiossa 26.–29. heinäkuuta ja ELMA – Elävä maaseutu -näyttely Helsingissä 23.–25. marraskuuta
- OECD:n Suomen maaseutupolitiikan maatutkinnan valmistelun tiedotus (mm. toukokuun alun kenttävierailu ja yleisöluento Helsingin yliopistolla)
- YTR:n esitteen uusiminen (suomi, ruotsi ja englanti)
- YTR:n julkaisutuotannon koordinointi, kaikkiaan valmistui 9 julkaisua
- Uutiskirje *Liiterin* juttujen ideointi ja kirjoittaminen
- Viestintäsuunnitelman laatiminen vuodelle 2008.

Kevään aikana uudistettiin YTR:n internetsivut. Uudistusta vei eteenpäin viestintäryhmän sisäinen nettiryhmä, johon kuuluivat Eva Hagelberg, Katja Huumo, Mia Repo ja loppuvaiheessa myös Viivi Seirala. Sivusto uusittiin, sillä päivitys haluttiin mahdolliseksi myös maaja metsätalousministeriön ulkopuolelta. Samalla haluttiin nykyaikaistaa sivuston ulkoasu ja ryhdistää uutisointia ajankohtaisista asioista. Sisäasiainministeriön kautta hoidetun rajatun tarjouskilpailun avulla palveluntoimittajaksi valittiin Poutapilvi Web Design Oy, joka suunnitteli myös sivuston visuaalisen ilmeen. Uudistuksen yhteydessä YTR:n ruotsin- ja englanninkieliset sivut saivat osoitteet www.landsbygdspolitik.fi ja www.ruralpolicy.fi. Uudet sivut aukesivat aikataulun mukaisesti 1. kesäkuuta. Uusia sivuja käytettiin ahkerasti: loka-joulukuussa sivuilla oli 35 000 kävijää.

Kevättalvella tehtiin viiden radio-ohjelman sarja Tiedote Deski Finlandin kanssa. Haastattelujen teemat käytiin läpi yhteisessä palaverissa Deskin Juhani Levolan kanssa. Haastattelut tehtiin tammi- ja helmikuun aikana ja jutut ajettiin ulos helmi- ja maaliskuun aikana. Eniten kuulijoita saivat jutut naisryttäjäryydestä sekä median maaseutukuvasta.

YTR:n viestintäryhmä järjesti 30. toukokuuta tiedotusvälineille taustatilaisuuden, jotta voitaisiin luoda toimittajiin tiiviimpiä yhteyksiä. Ryhmä päätyi päivän mittaisen retken järjestämiseen. Kaija Roiha selvitti erilaisia vaihtoehtoja, joista valittiin Isnäsin kylä Itä-Uudella maalla. Retkelle osallistui kahdeksan toimittajaa ja kaksi kuvaajaa. Retki onnistui kaikkiaan

hyvin: tunnelma oli letkeä, ja jokainen retkelle osallistunut toimittaja uutisoi jälkepäin maaseutupoliittisesta aiheesta.

Messuilla YTR esittäytyi yhdessä muiden maaseutupolitiikan toimijoiden kanssa. Kuopion raviradan Savohallissa samalla osastolla olivat Maaseudun Sivistysliitto, Suomen Kylätoiminta ry, TOIMI-välittäjäorganisaatiohanke ja Pohjois-Savon Kylät ry. Osastolla palkittiin voittajat piirustuskilpailussa, jossa pyydettiin piirtämään asukkaat maaseudun taloon. Ihastusta herättivät ”Lätkässä maaseutuun” -tekstillä varustetut keltaiset kärpäslätkät, joita jaettiin helteessä vaeltaneille messuvieraille. ELMA-messuilla Helsingissä YTR jakoi juuri painosta tullutta esitettään, julisteita sekä joulukuusen mallista heijastinta, jossa oli YTR:n ja sen messukumppaneiden, SYTY:n ja TOIMI:n, logot. Erityisenä teemana molemmilla messuilla oli maaseudun asuminen ja työt. Messuilla jaettiin YTR-postikortteja, joilla mainostettiin uusia internetsivuja.

OECD:n työn alla ollut Suomen maaseutupoliittinen maatutkinta sai osakseen erityistä huomiota toukokuusen kenttävierailun aikana, jolloin aiheesta järjestettiin tiedotustilaisuudet Kajaanissa ja Joensuussa.

YTR:n tiedotejakelun kautta lähetettiin vuoden aikana yhdeksän tiedotetta. *Liiteri*-uutiskirje julkaistiin neljä kertaa. *Liiterin* ulkoasua viilattiin hieman, ja uutiskirjeen uudeksi alaotsikoksi tuli ”maaseudun kehittäjien uutiskirje”.

1,5-vuotias Nita Summanen nauttii YTR:n osastosta Helsingin ELMA-messuilla.
Kuva: Hanna-Mari Kuhmonen

YTR esiintyi Farmari-maatalousnäyttelyssä Kuopiossa yhteisellä osastolla muiden maaseudun kehittäjien kanssa.
Kuva: Katja Huumo

Viestintätyöryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

Maaseutuneuvos *Eero Uusitalo*, MMM

Jäsenet:

Projektisihteeri *Eva Hagelberg*, SM

Suunnittelija *Laura Jänis*, MMM

Ylitarkastaja *Hanna-Mari Kuhmonen*, MMM

Kulttuuriteemaryhmän sihteeri *Maija Niskavirta* (toukokuu-heinäkuu)

Toimistos sihteeri *Mia Repo*, MMM

Kulttuuriteemaryhmän sihteeri *Heli Rintahaka*, OPM (elokuu-joulukuu)

Maaseutuasumisen teemaryhmän sihteeri *Kaija Roiha*, Turun yliopisto

Kulttuuriteemaryhmän sihteeri *Viivi Seirala*, OPM (tammikuu-huhtikuu)

Sihteeri:

Tiedottaja *Katja Huumo*, MMM

Viestintätyöryhmän kokouksissa kävi alkuvuonna myös harjoittelija *Marianne Selkäinaho*, MMM. Kokouskutsut lähetettiin myös MMM:n viestintäpäällikkö Pekka Väisäselle ja SM:n viestintäjohtaja Katja Paloselle.

YTR:n kotisivut: www.maaseutupolitiikka.fi

YRITTÄJYYDEN TEEMARYHMÄ

Teemaryhmän tarkoitus

Yrittäjyyden teemaryhmän tavoitteena on lisätä ja monipuolistaa maaseudun yritystoimintaa erityisesti uusilla ja kasvavilla liiketoiminta-alueilla. Teemaryhmä myös pyrkii vahvistamaan yrittäjyyden edistäjien välistä yhteistyötä ja osaamista.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä asetti Yrittäjyyden teemaryhmän ajanjaksolle 13.2.2007–31.12.2009.

Toimintaohjelman laatiminen

Yrittäjyyden teemaryhmä keskittyi ryhmän oman toimintaohjelman laadintaan. Kokousten lisäksi ryhmän sihteeri valmisti ja käynnisti toimenpiteitä, joilla toimintaohjelman painopistealueita saataisiin nopeasti eteenpäin jo ennen toimintaohjelman valmistumista.

Vuonna 2008 valmistuvassa ohjelmassa keskeiselle sijalle nousi maaseutuyrittäjyyden tulevaisuudennäkymät ja yrittäjyyden edistäminen erityisesti seuraavilla aloilla: maaseutuenergia, koneyrittäjyys, matkailu ja maaseutuyrittäjyys, hoiva- ja hoitoala, elintarvikeala, hevosala, metalliala, mekaanisen puunjalostuksen alat, asiantuntija-alat ja maatalous.

Toimintaohjelman edistää uusia ja kasvavia liiketoiminta-aloja seuraavilla keinoilla:

- 1) Tulevaisuuskeskustelun ylläpitäminen ja johtaminen
- 2) Toimialariippumattomien uusien liiketoimintatapojen ja osaamisen kehittäminen
- 3) Työvoimaongelmien ehkäiseminen ja ratkaiseminen
- 4) Public-private -partnership -mallin kehittäminen

Erikoistutkija Tuomas Kuhmonen puhui Suomen maaseudun yrittäjyydestä ja sen kehittämisestä teemaryhmän kokouksessa 11.10.2007.

Kuva: Elina Ahti

Toimintaohjelmaan tukeutuvien toimenpiteiden käynnistäminen

Toimenpiteitä valmisteltiin ja käynnistettiin muun muassa seuraavin tavoin:

- Maahanmuuttajayrittäjyyden edistämisen, useita eri hankkeita (kuten Multi-Image). Asiasta neuvoteltiin työministeriössä ja sisäasiainministeriössä.
- Teemaryhmän sihteeri osallistui Lissabonissa 20.–21. syyskuuta Interreg IVC-seminaariin, johon osallistui noin 800 henkilöä EU:n jäsenmaista. Tilaisuudessa esiteltiin Interreg IVC-ohjelma-asiakirja ja rahoituksen hakemismenettely. Neuvoteltiin eurooppalaisiin maaseudun kehittämishankkeisiin osallistumisesta ja yhteistyön käynnistämisestä noin kahdenkymmenen partneriehdokkaan kanssa.
- Teemaryhmän sihteeri osallistui Tukholmassa 4.–5. joulukuuta järjestettyyn Interreg IVC-seminaariin, joka oli tarkoitettu vastuuhenkilöille organisaatioissa, jotka valmistelivat kansainvälistä Interreg IVC-hanketta ja hakivat sille rahoitusta Euroopan unionilta.
- Hoiva- ja hoitoalan yrittäjyyden edistämiseksi osallistuttiin Eldorado-hankkeen valmisteluihin. Hankkeen tarkoituksena on koota, vertailla, kehittää ja levittää hoiva-alan parhaita yrittäjyykäytäntöjä, jotka on suunnattu yli 65-vuotiaille. Hankkeessa ovat mukana muun muassa Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry, Laurea / Hyvinvointialan yrityshautomo, European Business and Innovation Centre (Espanja) sekä Pärnu College of the University of Tartu (Viro). Hankkeeseen haetaan Leonardo-rahoitusta vuoden 2008 alussa.
- Liikeideapankki-hankkeen valmistelu lokakuun lopussa. Hankkeen tarkoituksena on nopeuttaa yrittäjäksi aikovan henkilön liikeidean löytämistä ja kehittämistä sekä uudelleen suunnata jo toimivan yrittäjän liiketoimia. Hankkeeseen saatiin kielteinen rahoituspäätös maa- ja metsätalousministeriöstä.
- Erikoisammattitutkinnon käynnistämiseen johtava muutosesitys tutkintorakenteeseen jätettiin opetushallitukselle syyskuussa. Opetushallitus valmisteli muutosesityksen pohjalta opetusministeriölle esityksen erikoisammattitutkinnon valmistelun käynnistämistä. Yritysneuvojan erikoisammattitutkinto vahvistettiin opetusministeriön asetuksessa 18. joulukuuta. Vastaavaa, valtakunnallisesti yhtenevää, koulutusta ei aikaisemmin ole ollut.

Yhteistyö maaseutuverkoston kanssa

Yrittäjyyden teemaryhmän sihteeri Heikki Pietarinen kävi keväällä kolme neuvottelua maaseutuverkoston suunnittelijoiden Päivi Kujalan ja Mari Kempaksen kanssa. Neuvotteluissa keskusteltiin työtään aloittelevan teemaryhmän ja rakenteilla olleen maaseutuverkoston yhteisistä tehtäväalueista. Mahdollisia yhteistyön aloja voisivat olla yritystoimintaan ja yrittäjyyden edistämiseen liittyvien hyvien käytäntöjen kokoaminen, yrittäjyydestä tiedottaminen sekä yritysneuvojien ja kehittäjien valmentaminen.

Vastoinkäymisten arviointi

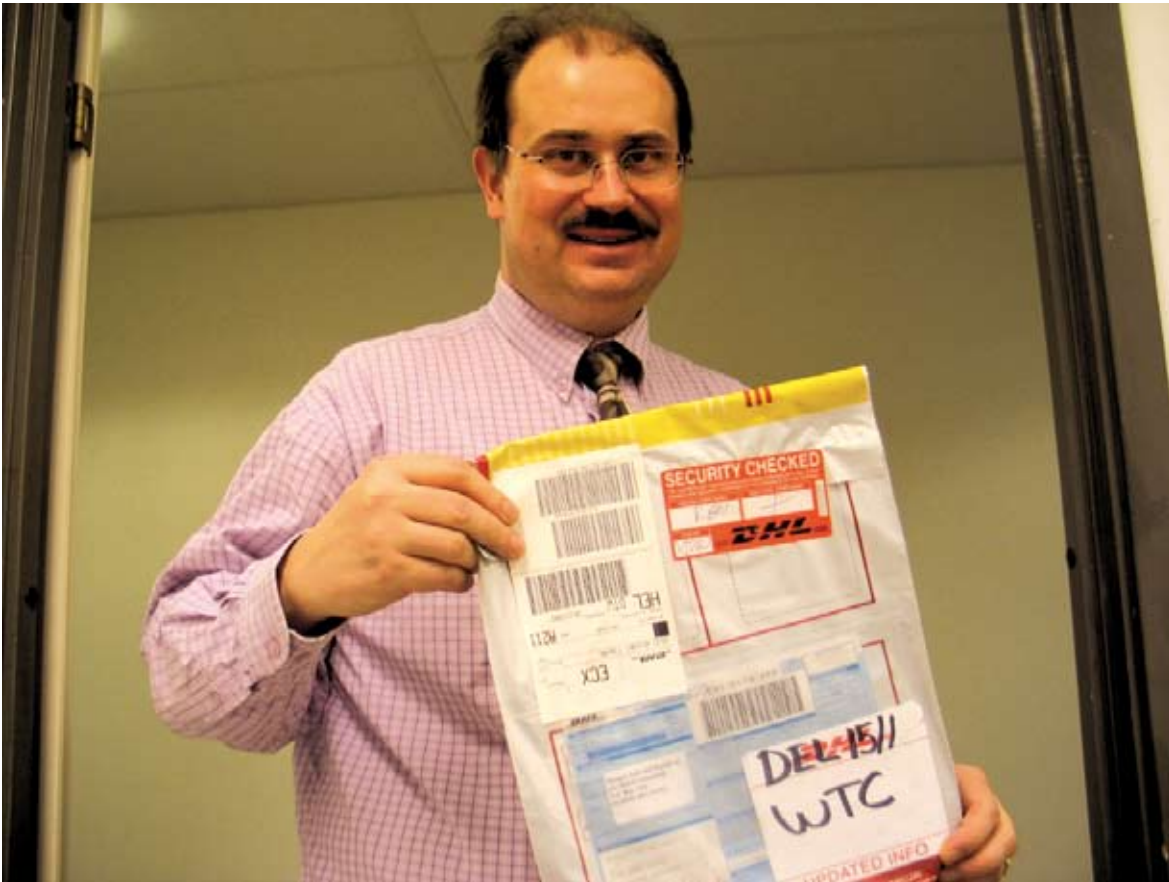
Vastoinkäymisinä voi todeta, että EU-ohjelmakausi ei käynnistynyt. Tämä viivästytti hankkeiden valmistelua ja esti hankkeiden hakemisen mistään EU- tai vastaavasta rahoituslähteestä. Poikkeuksena oli MMM:n YTR-hankehaku, johon teemaryhmän kautta ja tuella valmisteltiin hakemuksia.

Kansainväliset yhteydet

Yhteyttä pidettiin yli viidenkymmenen osapuolen kanssa maaseudun yrittäjyys Hankkeiden käynnistämiseksi ja erityisesti maahanmuuttajien integroimiseksi sekä hoiva-alan yrittäjyyden edistämiseksi. Tarkoituksena oli saada aikaan hankkeita, joilla siirrettäisiin ja jalostettaisiin eurooppalaisia parhaita käytäntöjä.

Partnerisopimukset toteutuivat seuraavien organisaatioiden kanssa:

1. Finnish Enterprise Agencies	FI
2. OMNIA, the Joint Authority of Education in Espoo Region	FI
3. North Karelia Enterprise Agency	FI
4. Agencja Rozwoju Regionalnego SA	PL
5. Centre for Research and Technology Hellas	GR
6. Province of Milan, Economic activities and Innovation dep.	IT
7. GAL Appenino Genovese	IT
8. City of Venice	IT
9. The Kisalföld Foundation for Enterprise Promotion	HU
10. Business & Innovation centre WESTBIC	IE
11. Midland Regional Authority	IE
12. Centro Europeo de Empresas e Innovacion de Burgos	ES

Kahdestoista partnerisitoumus MULTI-IMAGE-hankkeeseen vihdoinkin saapunut, ajoissa! Kirje Espanjasta kulki monen mutkan kautta. Kirjeestä iloitsemassa teemaryhmän sihteeri Heikki Pietari-nen. Kuva: Elina Ahti

Muu toiminta

- Sihteeri osallistui asiantuntijana Kulttuuriteemaryhmän kokoukseen 12. kesäkuuta opetusministeriössä, jossa laadittiin luovien alojen yritystoiminnan edistämisen toimenpiteitä. Myös muista teemaryhmien yhteisistä toimenpiteistä keskusteltiin.
- Hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelmaan liittyvien toimenpiteiden kommentointi marraskuussa.
- Neuvottelu Pellervo-Instituutin kanssa 26. syyskuuta osuuskuntaosaamiseen liittyvistä koulutustoimenpiteistä.
- Syksyn aikana valmisteltiin yrittäjyysseminaaria, joka järjestettiin Jyväskylässä tammikuussa 2008.
- Teemaryhmä tiedotti toiminnastaan muun muassa ELMA-messuilla Helsingissä marraskuussa, Suomen uusyrityskeskusten kesäpäivillä 8. kesäkuuta sekä tiedotejakeluilla ja tiedotteiden julkaisulla eri verkkosivuilla.
- Teemaryhmä käsitteli kokouksissaan lisäksi muun muassa Suomen maaseudun yrittäjyyttä 2015, koneyrittäjyyden mahdollisuuksia maaseudulla, elintarvikealan yrityksiä, talouden trendejä sekä maaseutupoliittisen selonteon valmistelua.

Yrittäjyyden teemaryhmän kokoonpano vuonna 2007

Puheenjohtaja:

Yrittäjä *Olavi Lindstedt*, Meritalo Oy

Jäsenet:

Ylitarkastaja *Kari Alanko*, Työ- ja elinkeinoministeriö (Kauppa- ja teollisuusministeriö)
 Yrittäjä *Terttu Blomberg*, Alina Hoivatiimi Oy
 Tuoteryhmäpäällikkö *Hannu Heikkilä*, ProAgria Maaseutukeskusten Liitto ry
 Toimitusjohtaja *Asko Aro-Heinilä*, Rauman Seudun Kehitys Oy
 Erityisasiantuntija *Jarkko Huovinen*, Suomen Kuntaliitto ry
 Ylitarkastaja *Natalia Härkin*, Päivi Kermisen varahenkilö, Työ- ja elinkeinoministeriö (Työministeriö)
 Kehityspäällikkö *Tarja Jutila*, Maa- ja kotitalousnaisten keskus ry
 Yrittäjä *Timo Kaihila*, Ipanema Bros Oy, Puusepäntiike Kaihila
 Ylitarkastaja *Sirpa Karjalainen*, Maa- ja metsätalousministeriö
 Toimitusjohtaja *Katri Kranni*, Vilmankämmen Oy
 Hallitusneuvos *Päivi Kerminen*, Työ- ja elinkeinoministeriö (Työministeriö)
 Ylitarkastaja *Reijo Martikainen*, Maaseutuvirasto
 Toiminnanjohtaja *Armi Nissinen*, Keski-Savon naisten resurssikeskus Helemet/ Keski-Savon Kehittämisyhtiö Oy
 Toimitusjohtaja *Matti Peltola*, Koneyrittäjien liitto ry
 Johtaja *Juha Ruippo*, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry
 Opetusneuvos *Susanna Tauriainen*, Opetushallitus
 Suunnittelija *Heidi Valtari*, Turun yliopisto

Sihteeri:

Kehittämispäällikkö *Heikki Pietarinen*, Suomen Jobs and Society ry

OECD LAATI SUOMEN MAASEUTUPOLITIIKASTA MAATUTKINNAN

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä (YTR) tilasi OECD:ltä maatutkinnan Suomen maaseutupolitiikasta. Maatutkinta aloitettiin syksyllä 2006, mutta varsinainen työskentely painotui vuoteen 2007. Aiempi Suomen maaseutupolitiikan maatutkinta tehtiin vuonna 1994. Silloin kyseessä oli ensimmäinen maatutkinta, jonka OECD teki jäsenvaltionsa maaseutupolitiikasta. Nyt maatutkintoja on tehty jo lukuisia.

Ohjausryhmä kansallisena koordinoijana

Maatutkintaa varten perustettiin kansallinen ohjausryhmä, joka koostui eri organisaatioiden ja alueiden edustajista. Ohjausryhmän tehtävänä oli valmistella maatutkinnan taustaraportti, joka toimi OECD:n työn pohjana. Taustaraportti sisälsi tilastotietoihin perustuvan kuvauksen Suomen maaseutualueiden tilasta ja kehityksestä sekä kuvauksen suomalaisen maaseutupolitiikan kokonaisuudesta ja kehittymisestä nykyiseen muotoonsa.

OECD:n tutkijaryhmälle kansallisen ohjausryhmän työpanos ja kommentit olivat arvokkaita. Suomen kohdalla erityisiksi haasteiksi nousivat kansallisen maaseudun kolmijaon sisäistäminen, monimutkaisen hallintorakenteen ymmärtäminen ja kieli. Englanninkielistä maaseudun kehittämiseen liittyvää materiaalia oli jonkin verran valmiina, mutta materiaalia jouduttiin myös kääntämään. Kansallinen ohjausryhmä oli aktiivinen ja paneutui työhönsä hyvin, ja OECD antoikin ryhmälle runsaasti kiitosta prosessin aikana.

Kaksi kenttäkierrosta osana maatutkinnan kokonaisuutta

Maatutkintaan kuului kaksi kenttäkierrosta. Niiden aikana OECD:n maatutkintaryhmä keräsi lisää tietoa ja muodosti kuvan maaseutupolitiikasta ja sen toimivuudesta käytännön tasolla. Maatutkintaryhmä teki ensimmäisen vierailunsa Suomeen 26.–27. helmikuuta, jolloin ryhmä tapasi kansallisen tason toimijoita eri ministeriöistä ja organisaatioista. Vierailulle osallistuivat OECD:n sihteeristöstä *Nicola Crosta*, *Jose-Antonio Ardaóin* ja *Ilse Oehler*, ulkopuolisena asiantuntijana professori *Mark Shucksmith* Newcastle'n yliopistosta ja vertaistarkkailijana apulaisosastopäällikkö *Kristin Nakken* Norjan paikallishallinto- ja aluekehitysmisteriöstä.

Toisen vierailun maatutkintaryhmä teki Suomeen 2.-5. toukokuuta, jolloin perehdyttiin maaseudun kehittämiseen alue- ja paikallistasolla. Ryhmä jalkautui Kainuun ja Pohjois-Karjalan maaseudulle, jossa se tapasi maaseudun kehittämisen parissa työskenteleviä viranomaisia ja kolmannen sektorin toimijoita. Lisäksi ryhmä vieraili yrityksissä ja hankkeissa, jotka ovat merkittäviä alueella maaseudun elinvoimaisuuden kannalta. Nelipäiväisen kenttävierailun reitti kulki Helsingistä Kajaaniin, sieltä Ristijärven ja Sotkamon kautta Nurmekseen ja edelleen Joensuuhun, Liperiin ja Outokumpuun. Ryhmässä olivat OECD:n sihteeristöstä *Nicola Crosta*, *Jose-Antonio Ardaóin* sekä *Ilse Oehler*. Ryhmän asiantuntijajäsenenä mukana oli professori *Hannu Katajamäki* Vaasan yliopistosta sekä vertaistarkkailijana aluepolitiikkajaoston johtaja *Marcus James* liikenne- ja alueellisten palvelujen osastolta Australiasta.

OECD:n edustajat nauttivat Suomen keväästä kenttävierailullaan. Kuva on Talvivaaran kaivokselta Sotkamosta 3.5.2007. Kuva: Hanna-Mari Kuhmonen

Kenttäkierrosten jälkeen OECD:n maatutkintaryhmä valmisteli luonnoksen raportista ja toimitti sen ohjausryhmälle, jonka kommenttien pohjalta OECD muokkasi raportin valmiiksi.

Maatutkinta hyväksyttiin marraskuussa

OECD:n aluekehityskomitea hyväksyi Suomen maaseutupolitiikan maatutkinnan kokouksessaan Pariisissa 28. marraskuuta. Maatutkintaa käsiteltiin aluekehityskomitean alaisessa maaseututyöryhmässä 27. marraskuuta. Tilaisuuteen osallistuivat Suomesta *Eero Uusitalo*, joka käytti tilaisuudessa Suomen puheenvuoron, *Hanna-Mari Kuhmonen* ja *Mika Honkanen*.

Suomen maatutkintaa koordinoanut *José Antonio Ardavín* OECD:n sihteeristöstä arvioi, että Suomi on OECD:n maaseutumaisimpia maita yhdessä Irlannin kanssa. Suomen maaseutualueet ovat kuitenkin hyvin erilaisia. Erityisiksi haasteiksi Ardavín mainitsi palvelujen järjestämisen hajaantuneelle ja ikääntyvälle väestölle, maaseutuyritysten liittäminen aiempaa tiiviimmin tietotalouteen sekä myönteisen liiketoimintaympäristön tarjoamisen niille.

Ardavínin mukaan suomalainen maaseutupolitiikka on onnistunut useilla mittareilla mitattuna. Se on esimerkiksi kyennyt istuttamaan saman pöydän ääreen eri toimijoita sekä

yhdistämään EU-ohjelmat ja kansallisen kehittämistyön paikallistasolla Leader-metodin kautta.

Ardavínin mukaan maaseutupolitiikalle tulisi antaa oma budjetti ja muista keskushallinnon organisaatioista riippumaton sijainti. Seuranta ja maaseutuvaikutusten arviointia tulisi kehittää ja paikallisia toimijoita vahvistaa sekä tunnustaa toimintaryhmyön merkitys nykyistä laajemmin. Lisäksi myös aluetasolle tarvittaisiin horisontaalinen toimija.

OECD:n Suomen maaseutupolitiikan maatutkinnan tulokset julkistettiin Helsingissä 17.4.2008.

Maatutkinnan kansallisen ohjausryhmän kokoonpano vuonna 2007:

Puheenjohtaja:

Aluekehitysjohtaja *Kaisa-Leena Lintilä, SM*

Jäsenet:

Maaseutuneuvos *Eero Uusitalo, MMM*
Ylitarkastaja *Mika Honkanen, SM*
Erikoistutkija *Janne Antikainen, SM*
Ylitarkastaja *Leni Haavisto, SM*
Ylitarkastaja *Markku Mölläri, SM*
Ylitarkastaja *Pentti Kananen, STM*
Ylitarkastaja *Ilkka Korhonen, KTM*
Kehittämispäällikkö *Pirkko-Liisi Kuhmonen, OPM*
Yliarkkitehti *Aulis Tynkkynen, YM*
Professori *Hilkka Vihinen, MTT*
Tutkimusjohtaja *Torsti Hyyryläinen, Ruralia-instituutti, Mikkeli*
Professori *Erland Eklund, Åbo Akademi*
Aluesuunnittelupäällikkö *Kari Pakarinen, Kuntaliitto*
Kehittämisjohtaja *Juhani Kärkkäinen, Kainuun maakunta*
Erikoissuunnittelija *Tuomo Hämäläinen, Pohjois-Karjalan TE-keskus*

Sihteerit:

Ylitarkastaja *Hanna-Mari Kuhmonen, MMM*
Suunnittelija *Laura Jänis, MMM*
Suunnittelija *Marianne Selkänaho, MMM*

VUODESTA 2000 LUKIEN ILMESTYNEITÄ YTR:N JULKAISUJA

2007

Jokamiehenoikeuksien tulkintoja ja haasteita luontoliikunnan ja -matkailun kannalta. Samuli Lehtonen, Timo Heikkinen ja Jukka Hirvonen. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/2007, helmikuu 2007.

Asuinmaaseutu 2007–2010, Maaseutuasumisen kehittämisohjelma. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 2/2007, helmikuu 2007.

Asuinmaaseutu 2007–2010, Maaseutuasumisen kehittämisohjelma. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, Tiivistelmä, julkaisu 2 a/2007, maaliskuu 2007

Boendelandsbygd 2007–2010 Utvecklingsprogram för landsbygdsboende - Sammandrag, julkaisu 2 b/2007, maaliskuu 2007

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän vuosikertomus 2006. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, julkaisu 3/2007, toukokuu 2007

Maaseutumatkailun puolivuosisataa - artikkeleita kehittämisen eri näkökulmista. Nina Vesterinen, julkaisu 4/2007, huhtikuu 2007

Maaseutupolitiikkaa naisten äänellä, Naisteemaryhmän tarina 1990–2007. Petra Stenfors, julkaisu 5/2007

Verkostoluottotoiminta yrittäjäosaamisenkehittäjänä. Grameen Bank – Tie Ihmisten Talouteen. Sirpa Polo ja Laura Kopu, julkaisu 6/2007

A Viable Countryside – Ministries' Responsibilities and Regional Development, Special Rural Policy Programme 2007–2010. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, julkaisu 7/2007

Vuosina 2003 ja 2004 päättyneiden hankekiden arviointi, Maarit Mukkala, Arttu Vainio, Miia Mäntylä, Susanna Nevalainen ja Verna Mustonen, julkaisu 8/2007

Osallistava vuorovaikutuskierre – Ratkaisuja kaupungin ja maaseudun vuorovaikutuskäytäntöjen haasteisiin. Karoliina Jarenko, Kaisa Schmidt-Thomé ja Sirkku Wallin, julkaisu 9/2007

2006

Seurakunnat yhteistyökumppaneina maaseudun kehittämisessä. Heikki Pesonen ja Kari Mikko Vesala. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/2006, helmikuu 2006.

Maailmalta maalle. Tutkimus maaseutumatkailuyritysten vientimenestyksestä ja viennin esteistä. Saila Saraniemi, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 2/2006, huhtikuu 2006.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän vuosikertomus 2005. Julkaisu 3/2006, kesäkuu 2006.

Vuosina 2001–2002 päättäneiden YTR-hankkeiden arviointi. Arttu Vainio, Lasse Löytty ja Miia Mäntylä, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 4/2006, syyskuu 2006.

Tuliko yrteistä elinkeino? Suomen yrttialan kehitys vuosina 1984–2004. Bertalan Galambosi, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 5/2006, lokakuu 2006.

Elintarvikealan pienyrittäjyyden imagon parantaminen ja menekinedistäminen, Valtakunnallinen strategia vuosille 2007–2013. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 6/2006, lokakuu 2006.

Rural Finland 2015, The future operating environment of rural development work, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 7/2006.

Kulttuuri maaseudun toimintaryhmien kehittämisohjelmissa. Opetusministeriö, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 8/2006, joulukuu 2006.

2005

Avauksia kaupungin ja maaseudun vuorovaikutukseen. Satu Kumpulainen ja Jukka Hirvonen Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus ja koulutuskeskus (YTK)/Teknillinen korkeakoulu (TKK). Julkaisu 1/2005, helmikuu 2005.

Kulttuuriohjelma. Toimenpiteitä maaseudun kulttuurin toimintaedellytysten edistämiseksi vuosille 2005–2006. Kulttuuriteemaryhmä. Julkaisu 2/2005, maaliskuu 2005.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän vuosikertomus 2004. Julkaisu 3/2005, huhtikuu 2005.

Näkökulmia hyvinvointipalvelujen tuottamiseen – yhteistyö palvelujen turvaajana. Hyvinvointipalvelujen teemaryhmä, Matti Heikkilä & Virpi Lemponen (toim.) Julkaisu 4/2005, toukokuu 2005.

Maaseutuparlamentti 2005. Kooste puheenvuoroista ja kannanotoista. Viestintäryhmä, Sirpa Pellinen (toim.) Julkaisu 5/2005, kesäkuu 2005.

Maaseutupolitiikan taito kohenee hitaasti, mutta varmasti. Johanna Heikkilä, Ilkka Korhonen, Risto Matti Niemi, Pirja Peltomäki, Tuomas Perheentupa, Marja Taskinen ja Eero Uusitalo. Julkaisu 6/2005, syyskuu 2005.

2004

Taksipalvelutyöryhmän raportti. Maaseudun taksipalvelutyöryhmä. Julkaisu 1/2004, helmikuu 2004.

Yhdessä vahvat – Naisyrittäjyyttä Suomessa, Italiassa ja Virossa. Annamari Asikainen ja Minna Komulainen (toim.) Julkaisu 2/2004, helmikuu 2004.

Hyvinvointipalvelujen hyvät käytännöt maaseudulla. Hyvinvointipalvelujen teemaryhmä, Virpi Lemponen (toim.) Julkaisu 3/2004, toukokuu 2004.

Tutkimuksia naisista suomalaisella maaseudulla. Bibliografia. Tiina Hanhela ja Naisteemaryhmä. Julkaisu 4/2004, maaliskuu 2004.

Kuntien houkuttimet. Syrjäisen maaseudun alueellinen työryhmä. Julkaisu 5/2004, huhtikuu 2004.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän vuosikertomus 2003. Julkaisu 6/2004, toukokuu 2004

Maankäytön suunnittelu maaseutukylissä – kyläläiset ja asiantuntijat yhteistyössä. Sari Niemi. Julkaisu 7/2004, elokuu 2004.

Suomen maaseutupolitiikan arviointia ja vertailua. Risto Matti Niemi ja Markku Visti. Julkaisu 8/2004, elokuu 2004.

Nuoruus maaseudulla – säilyvä vai katoava luonnonvara? Nuorisoteemaryhmä, Tuomas Perheentupa (toim.). Julkaisu 9/2004, syyskuu 2004.

ELINVOIMAINEN MAASEUTU – yhteinen vastuumme. Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2005–2008. Julkaisu 10/2004, joulukuu 2004.

ELINVOIMAINEN MAASEUTU – yhteinen vastuumme. Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2005–2008. Tiivistelmä Julkaisu 11/2004, joulukuu 2004.

EN LIVSKRAFTIG LANDSBYGD – vårt gemensamma ansvar. DET LANDSBYGDSPOLITISKA HELHETSPROGRAMMET 2005–2008. Sammandrag. Julkaisu 12/2004, joulukuu 2004.

VIABLE COUNTRYSIDE – our joint responsibility. RURAL POLICY PROGRAMME 2005–2008. Summary. Julkaisu 13/2004, joulukuu 2004.

LA VITALITÉ DU MONDE RURAL – une responsabilité commune. PROGRAMME GÉNÉRAL DE POLITIQUE RURALE 2005–2008. Sommaire. Julkaisu 14/2004, joulukuu 2004.

EIN LEBENDIGER LÄNDLICHER RAUM – unsere gemeinsame Verantwortung. POLITISCHES GESAMTPROGRAMM FÜR DEN LÄNDLICHEN RAUM 2005–2008. Zusammenfassung. Julkaisu 15/2004 pdf, joulukuu 2004.

ЖИЗНЕСПОСОБНОСТЬ СЕЛЬСКИХ РЕГИОНОВ – наша общая задача. КОМПЛЕКСНАЯ ПРОГРАММА СЕЛЬСКОЙ ПОЛИТИКИ 2005–2008 гг. Краткая версия. Julkaisu 16/2004 pdf, joulukuu 2004.

Maaseudun naisten toimintaohjelma 2005–2008. Maaseutu kehittyy naisten työllä. Maaseudun naisteemaryhmä, Annamari Asikainen (toim.). Julkaisu 17/2004, joulukuu 2004.

Syrjäseudut käännekohdassa? – seminaarijulkaisu. Syrjäisen maaseudun teemaryhmä, Keimo Sillanpää (toim.) Julkaisu 18/2004, joulukuu 2004.

2003

Hyvinvointipalvelujen tulevaisuus maaseudulla. Hyvinvointipalvelujen teemaryhmän raportti. Julkaisu 1/2003, maaliskuu 2003.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän vuosikertomus 2002. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Julkaisu 2/2003, maaliskuu 2003.

Esiyrittäjäyys. Aloite uudesta aktiivisen työvoimapolitiikan menetelmästä. Syrjäisen maaseudun teemaryhmä. Julkaisu 3/2003, toukokuu 2003.

Tehokkaat toimitilat kulttuuriin ja taiteeseen liittyvälle liiketoiminnalle maaseudulla. Kulttuuriteemaryhmän raportti. Julkaisu 4/2003, toukokuu 2003.

Lyhyt liiketoimintaopas maaseudun kulttuurialan yrittäjille. Kulttuuriteemaryhmän raportti. Julkaisu 5/2003, toukokuu 2003.

Luonnontuotealan tutkimusohjelma 2003–2008. Pirkko Mäkelä. Julkaisu 6/2003, syyskuu 2003.

Maaseudun uudet työt. Suomalainen maaseutusopimus keskusteluun. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Julkaisu 7/2003, lokakuu 2003.

Luonnontuotteisiin liittyvän opetuksen nykytila ja kehittäminen. Simo Moisio. Julkaisu 8/2003, joulukuu 2003.

Suomalainen maaseutututkimus 1980–2000. Pirjo Siiskonen. Julkaisu 9/2003, joulukuu 2003.

Maaseutupolitiikan ja maakuntaohjelmatyön yhteensovittaminen. Maakuntaohjelmien maaseutupoliittinen analyysi ja neuvottelukierroksen anti 2003. Eero Uusitalo, Risto Matti Niemi, Marjatta Koskinen, Tarja Arajärvi, Laura Perheentupa. Julkaisu 10/2003, helmikuu 2004.

2002

Syrjäisen maaseudun yritystoiminta. Kapeikot ja kehittämistoimenpiteet. Julkaisu 1/2002, maaliskuu 2002.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän vuosikertomus 2001. Julkaisu 2/2002, kesäkuu 2002. Politikointia vai uusi toimintatapa? YTR maaseutupolitiikan koordinoijana sektorihallinnossa. Leena Ingberg. Julkaisu 3/2002, elokuu 2002.

Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus politiikaksi. Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutustyöryhmä. Julkaisu 4/2002, elokuu 2002.

ESDP ja kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus – suomalainen näkökulma. Kaisa Schmidt-Thomé. Julkaisu 5/2002, elokuu 2002.

Maaseutupolitiikan verkostoituminen. Risto Matti Niemi. Julkaisu 6/2002, lokakuu 2002.
2001

Hoivayrittäjyys ja maaseutu. Hoiva-alan teemaryhmän raportti. Julkaisu 1/2001, tammikuu 2001.

Valtakunnalliset maaseudun kehittämis- ja tutkimushankkeet 1999. Yhteenveto ja arviointiraportti. Hannu Puustinen. Julkaisu 2/2001, tammikuu 2001.

Martat ja Mariat – Pienviljelijäperheiden naiset. Maarit Sireni. Julkaisu 3/2001, heinäkuu 2001.

Vuoropuhelua maaseutupolitiikasta. Yhteenveto IHMISTEN MAASEUTU -tahdon maaseutupolitiikka -kokonaisuohjelmaan annetuista vastauksista. Eero Uusitalo, Marjatta Koskinen, Risto Matti Niemi. Julkaisu 4/2001, lokakuu 2001.

Luonnontuotteiden talteenoton ja käytön edistämishjelma. Luonnontuotealan teemaryhmä. Julkaisu 5/2001, marraskuu 2001.

Ravintona käytettävät luonnontuotteet. Kirsti Pääkkönen. Erikoiskeruuotteet. Helena Ahonen-Raassina. Luonnontuotealan teemaryhmä. Julkaisu 6/2001, marraskuu 2001.

Etätyön laajentaminen kunnissa 2000–2001, loppuraportti. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus, Tapio Penttilä. Julkaisu 7/2001, tammikuu 2002.

Valtakunnalliset maaseudun kehittämis- ja tutkimushankkeet 2000. Yhteenveto- ja arviointiraportti. Hannu Puustinen. Julkaisu 8/2001, helmikuu 2002.

Maaseudun yritysneuvonta – yhteistyötä osaamisen pohjalta. Maaseutuneuvonnan työryhmä. Julkaisu 9/2001, tammikuu 2002.

1999–2000

Yhteenveto- ja arviointiraportti. Valtakunnalliset maaseudun kehittämis- ja tutkimushankkeet 1998. Kirsi Viljanen. Julkaisu 10/1999, marraskuu 1999.

Mökkiläisten etätyökampanja, loppuraportti. Distansarbetskampanjen för stugägarna, slutraport. Julkaisu 1/2000, maaliskuu 2000.

Luottamusta rakentamassa. Yrittäjäohjelman kokemuksia verkostoluottotoiminnasta. Sirpa Polo, Annamari Asikainen. Julkaisu 2/2000, huhtikuu 2000.

Luonnontuotealan nykytilan kuvaus ja kehittämisohjelma vuosille 2000–2006. Luonnontuotealan teemaryhmä. Julkaisu 3/2000, maaliskuu 2000.

Maaseudun syke nuoren mieleen. Nuorisoteemaryhmän ohjelma. Julkaisu 4/2000, joulukuu 2001. Uusittu painos.

Maaseutu politiikassa ja hallinnossa. Marjatta Koskinen, Pauliina Porkka, Eero Uusitalo. Julkaisu 5/2000, tammikuu 2001.

Lähiruoan mahdollisuudet. Lähiruokatyöryhmän loppuraportti. Julkaisu 6/2000, marraskuu 2000.

Vakituisen asumisen kehittäminen ranta-alueilla. Suunnittelukeskus Oy ja Saaristoasiain neuvottelukunta. Julkaisu 7/2000, tammikuu 2001.

Ihmisten maaseutu – tahdon maaseutupolitiikka. Kolmas maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma vuosille 2001–2004. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Julkaisu 8/2000, marraskuu 2000.

Ihmisten maaseutu – tahdon maaseutupolitiikka, TIIVISTELMÄ. Kolmas maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma vuosille 2001–2004. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Julkaisu 9/2000, marraskuu 2000.

En landsbygd för människor – viljans landsbygdspolitik, SAMMANDRAG. Landsbygdspolitiskt helhetsprogram för perioden 2001–2004. Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp. Publikation 10/2000, november 2000.

Countryside for the People – rural policy based on will, SUMMARY. The Rural Policy Programme for 2001–2004. Rural Policy Committee. Publication 11/2000, November 2000.

Lisäksi

Monessa mukana. Näkymiä naisten työhön ja elämään maaseudulla. Riitta Högbacka ja Terhi Trast (toim). Elokuu 2000.

Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus. Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutustyöryhmän raportti. Syksy 2000.

Urban-Rural Interaction. Report of the Working Group on Urban-Rural Interaction, Finnish Report in Autumn 2000. English Translation in Summer 2001.

Ikääntyvä ja keskittyvä Suomi. Kaupunkien, maaseudun ja vuorovaikutusalueiden väestökehitys 1975–2030. Satu Nivalainen ja Mika Haapanen. Heinäkuu 2002.

Edellytykset käytännöksi. Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutus. Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutustyöryhmän kolmas raportti. Eero Uusitalo, Janne Antikainen ja Kaisa Schmidt-Thomé. Syyskuu 2004.

Elinvoimainen maaseutu – ministeriöiden vastuut ja alueellinen kehittäminen. Maaseutupoliittinen erityisohjelma 2007-2010. Sisäasiainministeriön julkaisu 19/2007.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän arviointi. Loppuraportti. Työryhmämuistio MMM 2004:13. Konsulttitoimisto Terra Oy.

Elinvoimainen maaseutu – yhteinen vastuamme. Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2005–2006. Alueiden kehittämislain (602/2002) ja VN:n alueiden kehittämisasetuksen (1224/2002) mukainen erityisohjelma. MMM:n julkaisuja 15/2004.

En livskraftig landsbygd – vårt gemensamma ansvar. Det landsbygdspolitiska helhetsprogrammet 2005–2006. Ett specialprogram i enlighet med regionutvecklingslagen (602/2002) och statsrådets förordning om regionutveckling (1224/2002).

Nyrkkitappelusta yhteiseen tulevaisuuteen. Analyysi kolmesta kuntayhteisön toteutuksesta. Virpi Lemponen (2005). Acta nro 178. Suomen Kuntaliitto.

Suomen maaseutu 2015 – Maaseudun kehittämistyön toimintaympäristön tulevaisuus. Kimmo Kivinen, Jari Puhakka ja Arto Kaunonen, helmikuu 2006.

Elinvoimainen maaseutu – ministeriöiden vastuut ja alueellinen kehittäminen, Maaseutupoliittinen erityisohjelma 2007–2010, sisäasiainministeriön julkaisu 19/2007 yhteistyössä Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän kanssa.

En vital Landsbygd – ministeriernas ansvar och regionutveckling, Ett landsbygdspolitiskt specialprogram 2007–2010, inrikesministeriets publikation 20/2007 i samarbete med Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp.

Esitteet

- Maaseudun kehittäminen – Linkkejä maaseudun kehittäjille
- Yhteisen vastuun maaseutu
- Elinvoimainen maaseutu – Mukavampi paikka, YTR-esite 2007
- En livskraftig landsbygd – En trevligare plats, Landsbygdspolitikens samarbetsgrupp 2007
- A Viable Countryside – A Nicer Place, Rural Policy Committee, Finland 2007

Sähköinen uutiskirje

Liiteri – maaseudun kehittäjien uutiskirje. Tilaukset:
<http://mmm.multiedition.fi/mmm/tilaus/index.php>